

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV PEDAGOGIKY A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Vodáková

**PREVENCE KRIMINALITY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH SPOJENÉ S
ČINNOSTÍ MEDOTIKA PREVENCE**

Olomouc 2012

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Prevence kriminality na základních školách spojené s činností metodika prevence zpracovala sama, a že jsem použila jen literaturu a prameny uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla velice poděkovat vedoucí práce, paní JUDr. Zdence Novákové, Ph. D., za vstřícnost, ochotu, podmětné připomínky a rady při zpracování bakalářské práce. Děkuji také žákům základních škol, kteří mi ochotně vyplnili připravené dotazníky k praktické části bakalářské práce a mému příteli, který mi pomáhal s vyhodnocením těchto dotazníků.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Vodáková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Prevence kriminality na základních školách spojené s činností metodika prevence
Název v angličtině:	Crime prevention in elementary schools in connection with activity of prevention methodologist
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá prevencí kriminality na základních školách spojené s metodikem prevence. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část, vymezuje základní pojmy, zaměřuje se na kriminalitu, mládež a děti, na prevenci kriminality a blíže se zabývá činností metodika prevence. Druhá praktická část pojednává o provedeném šetření na dvou základních školách v okrese Olomouc v rámci prevence kriminality a zkušenosti respondentů s kriminalitou, dále popisuje následné výsledky. V poslední části jsou provedeny závěry a celkové zhodnocení.
Klíčová slova:	Kriminalita, trestný čin, prevence kriminality, děti a mládež, metodik prevence.
Anotace v angličtině:	The submitted thesis deals with crime prevention in elementary schools in connection with activity of prevention methodologist. The work is divided into two parts. The first, theoretical part, defines the basic concepts, focusing on crime, youth and children, to prevent crime and further deals with methods of prevention activities. The second part deals with an investigation at two elementary schools in the district of Olomouc in the prevention of crime and experience of respondents with a crime, then describes the subsequent results. In the last section conclusions are made and the overall evaluation.
Klíčová slova v angličtině:	Criminality, Offence, Crime prevention, Children and Youth, Prevention methodologist
Přílohy vázané v práci:	3 přílohy
Rozsah práce:	54 stran
Jazyk práce:	český jazyk

Obsah

Úvod	7
1 Vymezení základních pojmů.....	9
1.1 Kriminalita (zločinnost)	9
1.2 Trestní čin	10
1.3 Pachatel trestného činu.....	10
1.4 Negativní společenské jevy (sociálně patologické jevy)	11
1.5 Delikvence	11
1.6 Prekriminalita.....	11
1.7 Dítě (osoba) mladší než 15 ti let	11
1.8 Školní metodik prevence.....	12
1.9 Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků.....	12
2 Metodik prevence.....	13
2.1 Činnost metodika prevence	13
2.2 Profil školního metodika prevence	15
3 Cíle výchovně vzdělávacího působení.....	17
3.1 Děti a mládež	17
4 Prevence kriminality	19
5 Kriminalita mládeže	20
5.1 Etiologie kriminality mládeže	21
5.2 Kontrola kriminality mládeže	22
6 Třídění prevence kriminality dle obsahového zaměření	23
7 Třídění prevence kriminality dle adresáta.....	25
7.1 Systém prevence kriminality v České republice.....	25
7.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.....	27
8 Prevence kriminality jako náplň práce metodika prevence	29
8.1 Školní metodik prevence.....	29
9 Legislativa z oblasti primární prevence rizikového chování	33
10 Výzkumné šetření	35
10.1 Cíl empirického šetření.....	37
10.2 Metodika empirického řešení.....	37

10.3 Výběr respondentů	37
10.5 Výsledky šetření.....	41
10.6 Závěr výzkumné části	51
Závěr	53
Seznam použité literatury.....	55
Seznam příloh	57

Úvod

Téma bakalářské práce je v současné době velice aktuální, nejen že kriminalita mládeže je stále alarmující, ale také stále se snižuje věk mladistvých pachatelů. Chceme-li tomuto vzrůstajícímu fenoménu zamezit, musíme nejen jednat v oblasti trestů pro tyto mladistvé, ale zabývat se v první řadě prevencí, aby ke kriminalitě mladistvých vůbec nedocházelo.

Cílem práce je na začátek se seznámit s problematikou kriminality dětí na základních školách a s prevencí kriminality mládeže na základních školách ve spojení s metodikem prevence. Také je cílem podívat se na vývoj kriminality dětí a mládeže v České republice od roku 2008 do roku 2011. Cílem výzkumného šetření je zjištění kriminality na základních školách v okrese Olomouc. Dalším cílem výzkumného šetření je, jaké je vůbec povědomí o metodikovi prevence na základních školách v okrese Olomouc, jestli jsou s výběrem metodika na své škole spokojeny a s jakým problémem by se na metodika prevence obrátili.

Na úvod navazuje rozsáhlá kapitola teoretické části oblasti našeho tématu. Na začátek si vymezíme pojmy, kterým se budeme věnovat po celou dobu naší bakalářské práce, více se zaměříme na činnost metodika prevence, na jeho profil a v poslední části na prevenci kriminality.

Další část se zabývá srovnáním statistických dat v minulých letech v rámci kriminality v České republice u dětí a mládeže. Náplní této pasáže bakalářské práce je seznámit se s kriminalitou u mládeže, které budou převzaty ze stránek Ministerstva vnitra České republiky, dále pozornost bude soustředěna na vyhodnocení dotazníku, které byly zadány na základních školách v okrese Olomouc, kde dotazníky byly dány jak do měst tak žákům v obcích.

V druhé části je pozornost orientována na dotazníky, které byly zadány na základních školách v našem okrese. Pozornost bude soustředěna na žáky 9. ročníků, popř. 8 ročníků, zde se budeme zabývat, ve které škole mají žáci více zkušeností s kriminalitou, zda využili služeb metodika prevence na své škole a zda jsou spokojeni s určeným pracovníkem pro tuto pozici. Také se budeme věnovat tomu, s čím by za metodikem prevence žáci zašli a zda vůbec mají ponětí, že někdo takový na jejich škole je.

Problematika činnosti metodika prevence je pro mnoho lidí, a zvláště pak rodičů dětí, nová a neznámá. Mezi činnost metodika prevence patří i prevence kriminality, která je stále více aktuální a je třeba se na tuto činnost soustředit. Toto téma jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti a také proto, že nyní mám neteř na základní škole a velice mě zajímalo, jak

se v oblasti prevence a kriminality, škola o své žáky stará a pomáhá jim. Také mě pozice metodika prevence velice zaujala, jelikož, při mých studiích na základní škole, si nevzpomínám, že by někdo takový na škole pro nás byl. Práce může být zajímavá určitě pro ředitele a učitele základních škol, aby věděli, jaký pohled na metodika prevence mají žáci jejich škol, jak by podle nich měl vypadat, protože má být na škole především pro ně.

1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole bude pozornost orientována na pojmy související s kriminalitou a metodikem školní prevence. I když jsou nám některé pojmy známé, přesto si je vymežíme a objasníme nové, abychom se v problematice prevence kriminality dobře orientovali.

1.1 Kriminalita (zločinnost)

Je úhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou stanoveny v trestních kodexech. V současné právní úpravě jsou to trestné činy (v průběhu minulých období to byly zločiny, přečiny, přestupky i provinění).¹

*Kriminalitou neboli zločinností dále rozumíme sociálně patologický jev, což je nejobecnější pojetí. Dále jí můžeme popsat jako jednání posuzované jako trestné činy a jednání odchýlené, deviantní.*²

Nyní se podíváme na členění kriminality:

Kriminalita zjevná (nebo také registrovaná) – jedná se o kriminalitu, o níž jsme získali informace z největší části ze statistik, je to tedy kriminalita, která vyšla najevo.

Kriminalita skrytá (latentní) – jde o kriminalitu, o které se mlčí a není uvedena ve statistikách. Tuto kriminalitu můžeme dále rozdělit na šedá čísla - jedná se o kriminalitu, o které se orgán činný v trestním řízení dověděl, ale nedostala se do statistik. Další je kriminalita černá, kde se orgán činný v trestním řízení o trestné činnosti nedozvěděl.

Kriminalita skutečná – je kriminalita, která zahrnuje jak výše uvedenou skrytou kriminalitu, tak zjevnou kriminalitu.³

Dětská kriminalita (též dětská delikvence, predelikvence, prekriminalita) se týká věkové kategorie dětí do 15 let. Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá připravenost i promyšlenost. Jde o činy páchané převážně spontánně, méně často jde o plánované a předem připravené akce. Nežádoucí aktivity těchto jedinců (skupin) jsou

¹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2, s. 11

² SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

³ Tamtéž, s. 15

směřovány převážně **proti majetku**, jde i o nežádoucí jednání ve spojení s drogovou závislostí, méně často se pak setkáváme s násilnými činy.⁴

1.2 Trestní čin

Dle ustanovení § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je vymezen trestný čin takto- a) je to protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně, b) k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

§ 14 Přečiny a zločiny

- (1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.
- (2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.
- (3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.⁵

1.3 Pachatel trestného činu

Pachatele trestních činů můžeme rozdělit do čtyř skupin, z nichž v jedné skupině je obsažena i naše vybraná skupina osoby mladší 15 let.

Skupiny pachatelů

- a) *osoby, které spáchaly trestný čin,*
- b) *osoby trestně neodpovědné – mladší 15 let a osoby nepříčetné,*
- c) *potencionální pachatelé – recidivisté,*
- d) *osoby vyznačující se sociálně patologickým jednáním – narkomani, prostitutky, chorobní hráči, atd.⁶*

⁴ Dětská kriminalita. In: *Kriminalita, delikvence, vandalismus* [online]. 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

⁵ *Trestní předpisy: podle stavu k 1.1.2012* Česko. Ostrava: Sagit, 2012. ÚZ: úplné znění.

⁶ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

1.4 Negativní společenské jevy (sociálně patologické jevy)

Jevy, které se odchyľují od uznávaných norem a hodnot společnosti, ale nejsou platným právem sankciovány. Patří mezi ně např. prostituce, sebevraždy, alkoholismus, hráčství, apod.⁷

Sociální patologie je označení pro jevy, které společnost klasifikuje jako nežádoucí (sociálně-patologické), protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti (často např. kriminalita, toxikomanie, vandalismus, domácí násilí a další) jakož i pro příčiny těchto jevů. Pojem sociální patologie zavedl Herbert Spencer jako sociální paralelu biologických onemocnění, sociologové odmítající biologismus místo tohoto pojmu používají označení sociální deviace či sociální dezorganizace.⁸

1.5 Delikvence

Je širší pojem nežli kriminalita. Vedle ní zahrnuje i činy jinak trestné, tedy spáchané osobami mladšími 15 let a osobami nepřičetnými, a dále i přestupky.⁹

1.6 Prekriminalita

Jsou činy jinak trestné, kterých se dopouštějí děti před dosažením trestní odpovědnosti a které, pokud by je spáchaly osoby starší, by byly považovány za trestné činy. V Československu do roku 1950 to bylo do 14 let věku dítěte, od roku 1950 se o prekriminalitu jedná do dovršení 15 let věku dítěte.¹⁰

1.7 Dítě (osoba) mladší než 15 ti let

V trestním řízení se jedná podle literatury o fyzickou osobu mladší, která ještě nedovršila věku patnácti let, která spáchala čin jinak trestný a není trestně odpovědná. Trestní řád tuto kategorii osob označuje jako „osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné“.

Terminologii dítě mladší patnácti let používá zákon o rodině. Směřuje na případy, kdy rodič zneužije dítě ke spáchání trestného činu, protože dítě ještě není trestně odpovědné.

⁷ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812, s. 15

⁸ *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.

⁹ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

¹⁰ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

Policejní praxe používá pro tuto věkovou kategorii nepřesně právní pojem **nezletilý**, současná praxe státního zastupitelství v souladu se zákonem č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, pojem **nedospělý**. Statistická ročenka kriminality Police České republiky používá pro tuto kategorii pachatelů. Dítě je především pojem, který používá Organizace spojených národů. Úmluva OSN, která je také závazná pro Českou republiku, publikována ve Sbírce zákonů jako Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod číslem 104/1991 Sb., chápe dětmi osoby nezletilé. V návaznosti na Úmluvu byl použit pojem dítě trestním zákonem u skutkové podstaty únosu a obchodování s dětmi. U těchto skutkových podstat trestní zákon dítětem rozumí osobu mladší než osmnáct let, pokud podle právního řádu nedosáhlo zletilosti již dříve. Stejně pojem dítě také chápou i interní normy Policie ČR.¹¹

1.8 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence, je učitel, který je do své funkce jmenován ředitelem, musí být odborně připraven na výchovné poradenství v oblasti prevence, zvláště se zejména věnuje pozornost prevenci a sledování chování u dětí a mládeže z hlediska pedagogické, ale také psychologické a sociální normy. Důraz se také klade na zjišťování negativních jevů, poruch a jejich napravování. Jelikož je téma metodik prevence velice rozsáhlé a pro naši práci velice potřebné. Podíváme se na něj zblízka v další kapitole, kde se tomuto tématu budeme více věnovat.¹²

1.9 Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.¹³

¹¹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2, s 11 - 12

¹² TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6, s 6 – 7

¹³ *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.*

2 Metodik prevence

V této kapitole se zaměříme zejména na metodika prevence. Tato funkce je v našem školství celkem nová, na základních školách jeho činnost spadá do školského poradenského pracoviště, kde mimo něj můžeme i zařadit školního psychologa a výchovného poradce. Na začátek se podíváme na jeho funkce, na náplň jeho práce (metodická a informační činnost, práce se žáky, apod.), také se zaměříme na profil metodika prevence. V další části si uvedeme, s kým metodik prevence pracuje, že se tedy nejedná jen o spolupráci metodika se školou nebo s psychologicko-pedagogickou poradnou, ale že také spolupracuje s nízkoprahovými zařízeními, Policií ČR, obecními úřady nebo sociálními kurátory.

2.1 Činnost metodika prevence

Nyní se tedy budeme věnovat v naší bakalářské práci standartní činnosti školního metodika prevence dle zákona č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Rozdělit tyto činnosti můžeme na poradenskou, metodickou a informační. Mimo jiné je v tomto zákoně dále uvedena činnost školního psychologa a také standartní činnost výchovného poradce.

Metodik prevence se zabývá tvorbou a kontrolou preventivního programu školy. *Program má přinášet strukturované podněty pro potřeby prevence sociálně patologických jevů. Je optimální připravit celoroční program zaměřený na osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálně komunikativních dovednostech. Projekt musí být určen pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku vést k pozitivní změně klimatu školy s minimem kázeňských problémů žáků ve škole i mimo školu. Je třeba jej realizovat na prvním i druhém stupni a ve spolupráci se školní družinou.*¹⁴

Pro přípravu tohoto programu by měli být hlavní školské dokumenty, koncepce nebo programy, na úrovni okresu či regionu, v oblasti prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně nežádoucích jevů. Na tvorbě preventivního programu by se s metodikem měl podílet učitelský sbor a převážně pak třídní učitelé. Tato spolupráce má své plus v tom, že se prevence může začlenit do běžné výuky jednotlivých předmětů, ale také školní metodik může touto neformální cestou sdělovat situaci a nové dovednosti v oblasti prevence.

¹⁴ Školní preventivní program pro předškolní a školská zařízení. [online]. 2001, 40 [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/skolni-preventivni-program-pro-ms-zs-skolska-zarizeni>

Metodik koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených na různé prevence, např. prevence záškoláctví, vandalismu, sebepoškozování. Jak jsme již uváděli u metodického programu, také koordinuje s dalšími pedagogickými pracovníky a vede je v oblasti prevence sociálních jevů. Blíže spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole. Koordinuje spolupráci školy s dalšími orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci právě prevenci sociálně patologických jevů, dále pracuje s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Spolupráce těchto zařízení se školou je velice přínosná, z toho důvodu, že škole organizace pomáhají při tvorbě minimálního preventivního programu, sdělují jim novinky z této oblasti, zejména v regionální oblasti, kde můžeme konzultovat rizika patologických jevů ve spádové oblasti určité školy. Vede písemné záznamy, které umožňují doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření. Do činností informačních zařadíme: vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci), prezentace výsledků preventivní práce školy, získání nových odborných informací a zkušeností, zajišťování a získávání informací k problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy. Třetí činností je poradenská. Metodik v rámci poradenské složky připravuje podmínky pro integraci žáků se specifickými poruchami chování a koordinuje poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.¹⁵

V další části se zaměříme na dělení náplně práce metodika prevence podle Tyšera. Ten je má rozděleny opět na 3 kategorie:

¹⁵ MARTANOVÁ, Veronika et al. *Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence*. Vyd. 1. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova, 2007. 159 s. Učební texty. ISBN 978-80-254-0525-3, s. 23 - 29

Metodická a informační činnost – metodicky usměrňuje a sjednocuje prevenční činnost třídních učitelů a poskytuje jim obsahovou a metodickou pomoc. Uskutečňuje vlastní preventivní činnost u žáků, kteří ji vyžadují z výchovných, vzdělávacích, sociálních a jiných důvodů. Podává iniciativně vedení školy návrhy a doporučení týkající se prevence. Sleduje změny v právních předpisech týkajících se problematiky prevence, seznamuje s nimi ostatní pedagogické pracovníky, ale také sám se vzdělává v nových a alternativních výchovných a preventivních trendů.¹⁶

Práce se žáky s výchovnými a výukovými problémy – pomáhá třídním učitelům při shromažďování materiálů pro psychologická a speciálně pedagogická vyšetření. Metodik by měl věnovat zvýšenou pozornost žákům, kteří mají problémové a rizikové chování. Podílí se na sestavování individuálního studijního plánu pro integrované žáky, žáky problémové a také pro žáky, kteří mají složitou rodinnou situaci. V neposlední řadě se věnuje společně s vedením školy a pedagogickými pracovníky na prevenčních programech zaměřených na nápravu žáků s výchovnými a výukovými problémy.¹⁷

Specifické oblasti – v této oblasti se metodik prevence zaujímá o nadané děti, které by měl ve spolupráci s třídním učitelem sledovat a navrhnout jim další péči. Dále sleduje projevy zneužívání návykových látek a ostatní sociálně patologické jevy, ke kterým navrhuje další postupy a řešení.¹⁸

2.2 Profil školního metodika prevence

V této části se zaměříme na profil školního metodika prevence, jakou musí mít praxi pro tuto pozici a či se bude dále vzdělávat. Zaměříme se také co po nástupu na tuto funkci je potřeba provést, s kým bude na této pozici spolupracovat. V praktické části se zkusíme zaměřit, jak si profil a osobnost metodika prevence představují žáci škol.

Metodik prevence by měl být pedagogický pracovník, který má o tuto pozici zájem, ale také má osobní a odborné předpoklady pro její vykonávání, bude ochoten se dále vzdělávat a dále na sobě pracovat. Jeho pedagogická praxe by měla být minimálně 2 roky, měl by mít důvěru u dětí a přirozenou autoritu kolegů.

¹⁶ TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.

¹⁷ Tamtéž s. 10 – 11

¹⁸ Tamtéž 10 – 11

Po nástupu do této funkce je potřeba zajistit si materiální a finanční zabezpečení programu, vyžádat si dosavadní preventivní program školy, získat o něm co nejvíce informací, seznámit kolegy s filosofií programu a zapojit je do realizace. Musí se zajistit spolupráce s vedením školy, výchovným poradcem a školním psychologem. Musí seznámit ředitele školy s programem a získat ho na jeho realizaci (dokázat jeho cíle, dlouhodobost, atd.). Měl by také informovat Radu školy a získat jejich podporu a pomoc. Dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, je školní rada vymezena takto: Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu. Při vyšší odborné škole se školská rada zřizuje vždy samostatně. Doporučuje se kontaktovat minulého metodika pro získání co nejvíce informací, zjistit stav výskytu sociálně patologických jevů ve škole, kontaktovat regionálního metodika prevence.¹⁹

Metodik prevence spolupracuje s mnoha organizacemi, od neziskových společností po Policii ČR. Spolupráce probíhá s :

- a) psychologicko-pedagogickou poradnou,
- b) nízkoprahovými zařízeními,
- c) lékaři,
- d) oddělením péče pro rodinu – sledují působení nepříznivých vlivů na děti a činní opatření, jsou tedy pověřeni přímým výkonem sociálně-právní ochrany,
- e) sociálními kurátory zabývají se dětmi, které mají výchovné opakované problémy a těmi, kteří se dopustili protiprávního jednání, podávají soudu podněty na uložení výchovných opatření,
- f) Policií ČR i městskou policií,
- g) okresním a krajským metodikem prevence, dalšími orgány státní správy, sportovními organizacemi, apod.²⁰

¹⁹ TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6, s. 4

²⁰ Tamtéž, s.4

3 Cíle výchovně vzdělávacího působení

V této části bakalářské práce se zaměříme na cíle výchovně vzdělávacího působení v rámci prevence. V první části nahlédneme na odpovědnost dětí a mládeže za vlastní chování a na způsob života v míře přiměřené svému věku. V další části se podíváme na výchovné působení pedagogů a jejich předpoklady k prevenci. A poslední části si uvedeme, že nejen škola má vliv na výchovné působení, ale můžeme zde zařadit i rodinu a ostatní subjekty (pedagogicko-psychologické poradny, zdravotnická zařízení, apod.).

3.1 Děti a mládež

V oblasti prevence sociálně patologických jevů je výchovně vzdělávacím cílem u dětí a mládeže jejich odpovědnost za vlastní jednání a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- *s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,*
- *se schopností dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,*
- *se schopností týmové práce,*
- *schopné řešit problémy,*
- *podílejší se na tvorbě prostředí a životních podmínek.²¹*

Předpokladem naplňování cílů v rámci prevence jsou vzdělání **pedagogové**, kteří ovládají metody práce se skupinou, je silnou pozitivní osobností a dokáže vyučovat za aktivní účasti dětí. Pedagog by měl být vzdělaný, odborně erudovaný, komunikativní a psychologicky vybavený, který již působí na školách, ale také studenti všech učitelských oborů pedagogických fakult. Škola samotná nepřebírá zcela zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu, v rané péči je pro dítě důležitá výchova v rodině, tyto získané zkušenosti jsou pro další vývoj dítěte určující. Škola tedy pomáhá rodině v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí a vrstevníků. Dále vychovává škola dítě k dovednostem žít ve formální společenské instituci. Je potřebné, aby škola rodiče zapojila do výchovně vzdělávacího procesu ve škole a i ve školských zařízeních. Je důležité zabezpečit informovanost rodičů o postoji školy, o jejím preventivním programu a o oblasti sociálně patologických jevů. Potom je daleko lepší spolupráce mezi rodinou a školou. Rodiče mají lepší mínění o škole, lépe se jim bude komunikovat, když dojde k problému. Mají také poskytnuté a vysvětlené informace o sociálních patologických jevech a ví, jak případně

²¹TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.

postupovat v rámci prevence nebo při výskytu. Nestačí pouze spolupráce školy a rodiny ve výchovně vzdělávacím působení. Prevence potřebuje spolupůsobení všech sil působnosti. Je potřebné sladění a propojení se zájmovými institucemi, občanskými sdruženími, samosprávou, pedagogicko-psychologických poraden, středisek výchovné péče pro děti a mládež.²²

²² TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6, s 15 - 16

4 Prevence kriminality

Další velkou kapitolu budeme věnovat prevenci kriminality. Každý den můžeme sledovat v médiích nárůst kriminality, a to nejen u dospělých, mohou se zde objevit i případy mladistvých a dokonce i dětí. Tento fenomén se netýká pouze České republiky, ale celého světa. Je potřeba negativní jednání dětí neutralizovat. Proto se v této části zaměříme na kriminalitu dětí a mládeže a posléze na prevenci kriminality. Nejdříve se zaměříme na prevenci obecně, podíváme se na rozdělení prevence kriminality dle obsahového zaměření (sociální prevence, situační prevence, viktimologická, apod.) a na systém prevence v České republice. Potom se povídáme, jak může k prevenci přispívat metodik prevence na základních školách.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uvádí pojem **prevence** takto: podle všeobecného pojetí znamená prevence předcházení, zamezení vzniku nemoci nebo nežádoucího jevu. Dělí se na **primární, sekundární a terciární**. Prevence primární se dále dělí na prevenci **nespecifickou a specifickou**. **Cíle, metody a prostředky** se liší podle typu prevence.

*Prevence je opatření, které má něčemu zabránit nebo proti něčemu chránit.*²³

Prevence kriminality je vedle represe druhou formou kontroly kriminality. Jde o soubor různých aktivit mimotrestního charakteru, je orientován na odstranění, oslabení a neutralizaci kriminogenních faktorů. Cílem je také zastavit růst kriminality nebo aspoň docílit k jejímu snížení. Prevence kriminality také vytváří zábrany proti páčání trestních činů. Působí na faktory kriminality, na potencionální oběti a pachatele nebo na příležitosti a podněty k páčání kriminality.²⁴

²³ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998. xviii, 862 s. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26710-6.

²⁴ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812, s. 37

5 Kriminalita mládeže

Problematika kriminality mládeže je důležitou oblastí, kterou se zabývá celá společnost a kriminologové. Na jedné straně existuje určitá míra tolerance, pokud jsou pachatelé děti, a to vzhledem k jejich nezralosti. Na druhé straně však stojí obava společnosti z kriminality mládeže a volá po účinných opatřeních. Nyní se podíváme na specifické rysy struktury kriminality mládeže. Jedná se o neadekvátní chování, šikanu, vandalismus, o virtuální realitu, trávení času ve vrstevnických skupinách nebo dřívější zahajování sexuálního života.²⁵

Pramenem základních dat o kriminalitě a jeho pachatelích jsou statistické ročenky Policie České republiky. Základním pramenem dat u nás pro rozbor kriminality mládeže je Statistika kriminality na území České republiky, kterou zpracovává Policie České republiky. V těchto statistikách si můžeme vyhledat skutky, které policie posoudila jako trestné činy. Policie České republiky je jediným orgánem činným v trestním řízení, který registruje prekriminalitu a kriminalitu dětí. Pokud policie zjistí, že pachatelem činu je dítě mladší 15 let, trestní stíhání se proti němu nezahajuje a věc se dle trestního řádu odloží. **Statistiky kriminality státního zastupitelství a soudů nemohou údaje o dětech a skutcích, jimi spáchaných uvádět.**²⁶

Kdybychom se podívali na statistiky z minulých desetiletí, zjistíme, že děti nejvíce páchají majetkovou činností. Podíl mládeže do 18 let je v průměru 30 % na majetkové kriminalitě a nejvýznamnější byl v polovině devadesátých let. Motivem majetkové činnosti je i u dětí převážně zisk. Poškození majetku sprejery a mladými vandaly, jak ve dvojicích, tak ve skupinách, má na celkové majetkové kriminalitě sice menší podíl, ale za to způsobuje vysoké majetkové škody a mnohdy poškozuje i umělecká díla. Majetková kriminalita dětí je především záležitostí krádeží. Dopouští se krádeží z aut, nebo kapesních krádeží. Krádeže jsou u nich i záležitostí trendů, chtějí drahé značkové věci, pro zvýšení vlastní prestiže a vyrovnání se vrstevníkům ze sociálně silnějších rodin. Část trestné činnosti dětí je organizovaná skupinami dospělých, které samozřejmě využívají toho, že děti do 15 let nemůžou být trestně stíhány.²⁷

²⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

²⁶ Tamtéž

²⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

5.1 Etiologie kriminality mládeže

Příčiny kriminality mládeže můžeme rozdělit na biologický, psychický základ a sociální vliv. U biologického a psychického základ se jedná o vyřazení vrstevníků s různými odlišnostmi poznamenávající vzhled jedince nebo jeho zdravotní stav. Jde také o rozdílnou reakci na alkohol a drogy, o různé temperamenty dětí a rozličnost rozumových schopností. Sociální vliv můžeme ještě rozdělit na rodinu, školu a vrstevníky.

Sociální příčiny v rodině můžou být, že dítě je nechtěné, nepřipravenost rodičů vůbec potomka mít, nepřítomnost rodiče nebo nový partner jednoho z rodičů, ale také i ekonomická situace rodiny.²⁸

Typologie rodin:

- *úplné rodiny (liší se pouze počtem dětí a věkovým odstupem obou rodičů), úplná rodina není automaticky jistota zdravého vývoje dítěte,*
- *neúplná rodina – výchovu zajišťuje z různých příčin pouze jeden z rodičů, děti mohou být ohroženy stejným druhem stresu – traumatickou událostí spojenou ze ztrátou jednoho z rodičů (rozvod, úmrtí), nízká ekonomická úroveň, chybějící citová podpora jednoho z rodičů (menší kapacita pro zvládání zátěžových situací), neosvojení si vzorců chování spojených s partnerským životem (dělba práce v domácnosti, řešení konfliktů..),*
- *sloučené rodiny – vznikají manželstvím dvou lidí, do něhož alespoň jeden z partnerů přivádí dítě, hlavním rizikem takového rodiny se jeví hledání budoucí rodinné soudržnosti,*
- *rekonstruovaná rodina – jádro rodiny tvoří jeden z partnerů pečující o dítě, k němuž přichází druhý partner, jenž má dítě, ale ne v přímé péči. Do vzájemných vztahů je potom třeba zahrnout i bývalé partnery a prarodiče dětí.²⁹*

Ve škole je příčinou stigmatizace a u vrstevníků se jedná o prožívání volného času nebo pocitu nudy.³⁰

²⁸ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812, s. 101

²⁹ ŽLUNKOVÁ, Jitka. *Co do školy nepatří*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 51 s. ISBN 978-802-4424-989.

³⁰ MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD, 2008. 194 s. ISBN 978-80-7392-069-2.

5.2 Kontrola kriminality mládeže

Kontrola kriminality mládeže je zajišťována dle následujících předpisů:

- Listina základních práv a svobod (z. č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o rodině (z. č. 94/1963 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o sociálně právní ochraně dítěte (z. č. 359/1999 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věci mládeže (z. č. 218/2003 Sb.), ve znění pozdějších předpisů³¹

³¹ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812, s. 101 - 102

6 Třídění prevence kriminality dle obsahového zaměření

Sociální prevence je orientována na osobu pachatele – působí na sociální začlenění jedince, mají vliv na změnu příčin kriminality (působí na nepříznivé společenské a ekonomické podmínky). Je zaměřená na sociální kriminogenní jevy, jako jsou: prostituce, chudoba, záškoláctví, bezdomovci. Dále se zajímá o deformaci v oficiální politice a v právním řádu. Také se sociální prevence zaměřuje na působení médií, které mohou mít svým vysíláním určitých programů kriminální účinky. Co se týče naší bakalářské práce, se tato prevence zabývá právě otázkami kriminálně preventivního a sociálního působení rodiny, školy, sociálních služeb a jiných institucí. Konkrétní příklad sociální prevence je pro nás například povinná školní docházka.

Další prevencí, na kterou se zaměříme, je **prevence situační**. Je orientovaná na samostatný trestný čin a zločin podle ní, lze chápat jako produkt motivace a příležitosti. Je zaměřena na odstraňování příležitosti páchaní trestního činu, odstraňování kriminogenních situací a zvyšování rizika dopadení pro pachatele.³²

Opatření situační prevence spočívá ve ztížení přístupu k prostředkům vhodným pro spáchání trestného činu. Zajišťují ztížení dosažení cíle formou zámků, plotů, alarmů, kontroluje prostředky trestné činnosti – kontrol letišť, soudů, apod. V rámci situační prevence se provádí, zmenšení očekávaného prostředku z trestné činnosti. Toto opatření obsahuje odstranění cíle (bezhotovostní platby, neponechávat věci v autě, repliky obrazů při výstavách), označení věcí výrobními čísly, identifikační čísla VIN u vozidel a čísla bankovek. Při zvyšování rizika dopadení pro pachatele se k prevenci vztahuje dohled příslušníků Policie České republiky i městské policie, samostatných občanů a obchodníků (kamerové systémy).³³

Viktimologická prevence se koncentruje na využití viktimologických poznatků. Pojem viktimizace označuje proces zraňování a poškozování jedince. U objektivní kriminality se jedná o děj, který je složitější, než by se na první pohled mohlo zdát. Trestný čin je pro oběť pouze počátkem, úvodním dějstvím. Startuje automaticky následující nutné pochody. Jde o celý proces, který nazýváme viktimizací. Viktimizace má svou dynamiku, která překračuje

³² SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812, s. 37 - 38

³³ Tamtéž, s. 37 - 38

*bezprostřední a přímé důsledky spáchaného trestného činu.*³⁴ Běžně se rozlišují dvě fáze viktimizace. Je to viktimizace primární a sekundární. Prevence se orientuje na osvětovou a poradenskou činnost. Radí lidem, jak se mají chovat, aby ochránili sebe a svůj majetek. Také se zaměřuje na poradenskou činnost v rámci útoku, jak postupovat před, po a během něj. Zaměřuje se na osoby s vysokou mírou viktimnosti. Orientuje se na důchodce, na dívky a ženy a v hlavní řadě na děti. Dětem radí, jak se chovat pokud jsou jim nabízeny drogy, jak se chovat, když jsou osloveni neznámým člověkem.³⁵

³⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

³⁵ Tamtéž, s. 12 - 13

7 Třídění prevence kriminality dle adresáta

*Primární prevence je adresována veškerému obyvatelstvu státu, města nebo některých demograficky vymezených skupin obyvatelstva. Působí na každého obyvatele bez ohledu na stupeň jeho kriminálního ohrožení. Působí také na příčiny kriminality cestou sociální, kulturní a právní politiky. Do primární prevence můžeme zahrnout sociální prevenci, do které patří výchova, vzdělání, osvěta a zaměstnanost. Další je situační a viktimologická. Viktimologická prevence má za úkol informovat veřejnost nebo určitou skupinu obyvatelstva o případných nebezpečích (nájezdy kapsářů – informační hlášení v městské dopravě, nájezdy zlodějů vozidel, apod.).*³⁶

Sekundární prevence se orientuje na potencionálního pachatele (kam můžeme řadit rizikové skupiny mládeže, alkoholiky, narkomany), na potencionální oběti a na kriminogenní situace (nebezpečné křižovatky, místa, kde se koncentrují kriminální živly). Dělí se stejně jako primární prevence na sociální, situační a viktimologickou. Sociální sekundární prevence se zabývá například zaměstnaností v konkrétním regionu.³⁷

Terciální prevence (postdeliktní) se orientuje na předcházení kriminální recidivě konkrétního pachatele, způsobem jako je hrozba trestu, ukládání a výkon ochranných opatření. Také se orientuje na předcházení viktimologické recidivě konkrétní oběti (aby se oběť trestného činu nestala obětí opakovaně).

Další klasifikace prevence kriminality může být podle strategie (přímá x nepřímá), podle časového hlediska, podle použitých prostředků (právní x mimoprávní), podle úrovně rozvíjení a podle druhu preventivního opatření.³⁸

7.1 Systém prevence kriminality v České republice

Pro prevenci kriminality byl zřízen mezirezortní metodický koordinační orgán při Ministerstvu vnitra s názvem Republikový výbor pro prevenci kriminality. Jeho členy tvoří ministerstvo vnitra, které stojí v čele, dále ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo obrany, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo zdravotnictví. Vznikl usnesením vlády ze dne 3. 11. 1993 č. 617. Řídí

³⁶ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 118 s. Vysokoškolská učebnice VŠERS. ISBN 978-80-86708-81-2.

³⁷ Tamtéž, s. 39

³⁸ Tamtéž, s. 39

se statutem a jednacím řádem schváleným vládou České republiky. Schází se zpravidla 1x měsíčně a řídí se plánem činnosti. Úkoly výboru jsou: koordinace mezi jednotlivými subjekty. Musí spolupracovat s občanskými hnutími, církvemi a sdělovacími prostředky. Posuzování účinnosti preventivních programů a předkládá vládě zprávy o účinnosti prevence kriminality v České republice. Jako poradní orgán Republikového výboru byla zřízena Komise pro výběr projektů Městského programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu. Výsledkem této mezíresortní spolupráce je vybudovaný systém prevence kriminality v České republice, který se opírá nejen o resortní preventivní programy, ale také o programy prevence kriminality na místní úrovni, aktivity Policie České republiky, nestátních neziskových organizací a podnikatelských subjektů.³⁹

Do **systému prevence kriminality** zahrneme rezortní programy (vychází z působnosti ústředních orgánů státní správy), preventivní programy měst a obcí a preventivní aktivity bezpečnostních složek. Můžeme sem také zahrnout preventivní programy podnikatelských subjektů (akce bank, pojišťoven), nevládních a charitativních organizací (tyto organizace poskytují materiální pomoc, sociální pomoc a dále poradenskou činnost).⁴⁰

Základem úspěchu prevence je včasné a dlouhodobé působení. Vychází se z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který se nesmí zanedbat a musí se začít už od útlého věku dítěte.

Věk do 3 let je rozhodující období pro pozdější vytváření vlastní sebedůvěry a vlastní identity. Sebedůvěra a identita se může rozvinout pouze v bezpečném, klidném a láskyplném prostředí.

Ve věku od 3 do 6 let je položen základ pro vnímání odpovědnosti, která se dále promítá do jednání dítěte, do jeho spolupráce, plnění úkolů a těmito aktivitami se dále rozvíjí. Je to také důležité období pro vytváření a rozvoj sociálních vztahů a vazeb. Důležitá je kvalita sociálních vztahů, zda tyto vztahy přispívají k požadovanému sociálnímu vyzrání, které je předpokladem k dobré integraci do společnosti. Nejvíce záleží v tomto období na kvalitě socializačních norem v rodině a ve škole. Je důležité podnětné prostředí a prostředí bezpečné pro formování hodnotového systému, hodnoty sebe sama, adekvátního sebevědomí, sociálních dovedností jednání a komunikování.

³⁹ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 118 s. Vysokoškolská učebnice VŠERS. ISBN 978-80-86708-81-2, s. 40

⁴⁰ Tamtéž, s.40

Období do 18 let (často i déle) je jedno z nejdynamičtějších a nejsložitějších období v životě člověka. Je to některým známé období vzpoury, vzdoru, ale také čas, kdy se toužíme uplatnit a najít vlastní smysl života. Je to i období, kdy získáváme vlastní zkušenosti žít si podle svých představ, hodnot, naplňovat přijaté ideály. Složitost této vývojové etapy a nároky kladené na mladého člověka na jedné straně a na druhé straně připravenost tyto nároky zvládat a integrovat se do společnosti může být zdrojem sociálního selhání častěji se vyskytující u dospívajících než u dospělých.

Období do 21 let se vyznačuje řadou různých psychologických, sociálních a kriminologických specifíků, které je jako věkovou skupinu odděluje od mladistvých a dospělých pachatelů. Často se stává, že jejich mentální a fyzická vyspělost nekoresponduje s jejich psychologickou zralostí. Mladí dospělí mohou být v tomto období v sociálním vakuu, kdy již nebo ještě nikam nepatří, neboť původní prostředí jim již nestačí a vlastní si zatím nevytvořili. Tato ambivalence mezi očekáváním a nenaplněnou situací, může právě u některých vést ke kriminálním deliktům.

V této části jsme pozornost soustředili na prevenci kriminality obecně a nyní se budeme věnovat oblasti školství. Pozornost bude orientovaná na zajištění prevence kriminality Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s poslední podkapitolou se zaměříme na prevenci v rukou metodika prevence.⁴¹

7.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V rámci rezortního programu prevence a dalších negativních jevů mezi mládeží se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zaměřuje v posledních 10 letech na zkvalitnění výchovného působení školy, včetně učitelů, na propracování systému pedagogicko-psychologického poradenství. Dále se zabývá péčí o narušenou mládež, zejména ve výchovných ústavech, podporuje aktivity mládeže zaměřené na volný čas a rozvojem sociálně-právní výchovy nebo forem vzdělávání.

Prostřednictvím pedagogických center probíhá proškolení učitelů v oblasti primární a sekundární prevence. Základní školy však nevidují neomluvené hodiny, záškoláctví, ani snížené stupně z chování. Bez jednotného monitoringu je problém zpracovat relevantní rozbor pro příslušná systémová opatření.

⁴¹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2, s. 119

V oblasti péče o narušenou mládež jsou zvyšovány rozpočty výchovných ústavů, rozšiřuje se počet lůžek a postupně se snižují počty dětí ve výchovných skupinách. Nově se zřídili specializované výchovné ústavy pro děti vyžadující náročnou výchovnou péči. Změna po roce 1989 vyvolala požadavky v oblasti sociální na vznik nových forem vzdělávání a odborné přípravy sociálních pracovníků. Schváleny byly obory poskytující střední odborné vzdělání, úplné odborné vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání pro oblast sociální péče, sociálních služeb a sociální práce. Vzdělání v oblasti sociální začínají poskytovat jak školy státní a církevní, tak školy soukromé.⁴²

⁴² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2, s. 126 - 127

8 Prevence kriminality jako náplň práce metodika prevence

V předešlých částech naší bakalářské práce, jsme se seznámili se základními pojmy, zabývali jsme se blíže metodikem prevence, jeho povinnostmi, náplní práce, apod. Dále jsme se věnovali kriminalitě a prevenci kriminality u dětí a mládeže. Nyní se opět budeme zabývat metodikovi prevence, ale v této kapitole se zaměříme, jak probíhá v jeho režii prevence kriminality na základních školách. Se speciálními akcemi pro děti v rámci prevence bychom se blíže seznámili v druhé části naší bakalářské práce.

Dle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení zjistíme, že prevence kriminality a delikvence spadá do primární prevence, která se zaměřuje na jejich předcházení. **Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků** – *základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v Čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.*⁴³

8.1 Školní metodik prevence

Výchozím předpokladem pro výkon činnosti školního metodika prevence je statut pedagogického pracovníka dle § 2 zákona č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dalším kvalifikačním předpokladem pro školního metodika prevence je podle § 9 dle vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006, absolvování studia k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Studium probíhá v délce 250 hodin a ukončuje se obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí, po jejímž úspěšném složení získává absolvent osvědčení. Podle § 41 zákona č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se pedagogickému pracovníkovi, který vedle své přímé

⁴³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.* [online]. 18 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-primarni-prevenci-socialne-patologicky-jev-u-u-deti-a-mladeze-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-nabyva-ucinnosti-dnem-zverejneni-ve-vestniku-msmt-cr-sesit-11-2007>

pedagogické práce vykonává také specializované činnosti, k jejichž výkonu jsou nezbytné další kvalifikační předpoklady, poskytuje příplatek ve výši 1000 až 2000 měsíčně.⁴⁴

Standartní činnosti školního metodika prevence jsme si již vymezili v předchozí části bakalářské práce dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, také jsou uvedeny v Koncepti poskytování poradenských služeb ve škole č. j. 27317/2004-24 uvedené ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Nyní si uvedeme některé jeho činnosti v rámci prevence.

Koordinace tvorby a kontroly realizace preventivního programu školy. Jedná se především o tvorbu Minimálního preventivního programu.

Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami atd.

Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců.

Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.⁴⁵

V kapitole **Kriminalita** jsme zjistili, že největším kriminálním jevem u dětí a mladistvých jsou krádeže. Nyní se zaměříme jak při této kriminalitě postupovat v rámci metodiky prevence. Tento postup je vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jedná se o důležitou součást Metodického doporučení s názvem „*Co dělat když*“.

Krádeže jsou taková jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Drobné krádeže se vyskytují ve všech školách a všech stupních vzdělávací soustavy. Stejně jako v předchozím případě, jsou důvody tohoto chování různé a pro vypořádání se s daným jevem je nutné se jimi vždy v konkrétním případě zabývat.⁴⁶

Rizikové situace (místo, terč, čas)

Předmětem krádeže bývá de facto cokoli, může to být cokoli, co někdo může potřebovat. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele mají některé předměty osobní i emocionální hodnotu. V případě krádeží není rozhodujícím situačním faktorem čas, jako v případě vandalismu, ale příležitost. Většinou se kradou věci volně položené

⁴⁴ MIOVSKÝ, Michal et al. *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Vyd. 1. Praha: Sdružení SCAN, ©2010. 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7, s. 82 - 84

⁴⁵ Tamtéž, 83 - 84

⁴⁶ Drobné krádeže. In: *Drobné krádeže* [online]. 2010-2012 [cit. 2012-06-18]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/typy-rizikoveho-chovani/drobne-kradeze>

a nezabezpečené. Čím menší předmět je a cennější nebo zajímavější, tím je pro zloděje lákavější.

U každého podezření je potřeba vždycky informovat ředitele.

Spolupráce a řešení situace V první řadě situaci řeší školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog), pokud se případ nevyřeší, postupuje se dál k pedagogicko-psychologické poradně. Dále se může spolupracovat se střediskem výchovné péče nebo s oddělením sociálně právní ochrany dětí. S oddělením sociálně právní ochrany dětí se jedná, pokud opakovaná jednání a výchovná opatření neměla žádný účinek. V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy, kontaktuje se pro spolupráci Policie České republiky. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.⁴⁷

Legislativní rámec případu

Školní řád (je v souladu se základní platnou legislativou)

Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších předpisů⁴⁸

Doporučený postup pro učitele

1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně také protiprávní jednání, sděluje se žákům a žákyním od na začátku jejich školní docházky do školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy.

⁴⁷ Popis rizikového chování. In: *Popis rizikového chování* [online]. 2010-2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/popis-rizikoveho-chovani-9>.

⁴⁸ Legislativa : drobné krádeže. In: *Legislativa : drobné krádeže* [online]. 2010 - 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/prehled/trch/drobne%20kradeze>.

2. Do školního řádu by se měly zapracovat sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže při poskytování školských služeb nebo při s nimi přímo souvisejících činnostech.
3. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost promluvit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.
4. Je potřeba se zabývat příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
5. S náhradou způsobené škody postupujte u krádeže stejně jako u vandalismu. Je potřeba reference nápravy vztahu mezi poškozeným a zlodějem – doporučuje se trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
6. Zákonné zástupce školáka zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny dítěte, které ho vedly k takovému chování a to zejména v případě menších dětí.
7. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, je potřeba vyrozumět Policii České republiky a oznámit podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majtkové povahy.
8. Každou nahlášenou krádeží je důležité se zabývat. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Nedoporučuje se nezačínat je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor, apod. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nemají začínat tímto způsobem.
9. Krádeži a jejím šetření je potřebné provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti (kdo – kdy – kde – jak – proč – čím).⁴⁹

⁴⁹ Jak postupovat. In: *Jak postupovat* [online]. 2010 - 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/jak-postupovat-9>

9 Legislativa z oblasti primární prevence rizikového chování

Ministerstvo školství a tělovýchovy nově spustilo dlouho očekávané webové stránky www.prevence-info.cz. Stránky jsou zaměřeny na problematiku především primární prevence rizikového chování. Zde je uveden přehled platných předpisů legislativní i nelegislativní povahy z oblasti primární prevence rizikového chování. Dále jsou zde uvedeny Koncepční a metodické materiály MŠMT i dalších subjektů, krajské koncepce primární prevence. Dokumenty závazné, metodické i informativní povahy z předmětné oblasti.

*Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška je platná od 9.6.2011. Původní vyhláška se týkala především žáků se zdravotním postižením a dětí mimořádně nadaných. Odpovídajícím způsobem nezahrnovala problematiku vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Novela reaguje na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci D+H a ostatní proti ČR a napravují zjištěné porušení článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech.*⁵⁰

Novela vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče, ve znění pozdějších předpisů.

Novela školského zákona, kterou se mění pravidla stanovená školským zákonem pro přijímání uchazečů ke střednímu vzdělávání 243/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Novela školského zákona v oblasti maturitní zkoušky 242/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/novela-vyhlaskey-732005-sb-o-vzdelavani-deti-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-po>

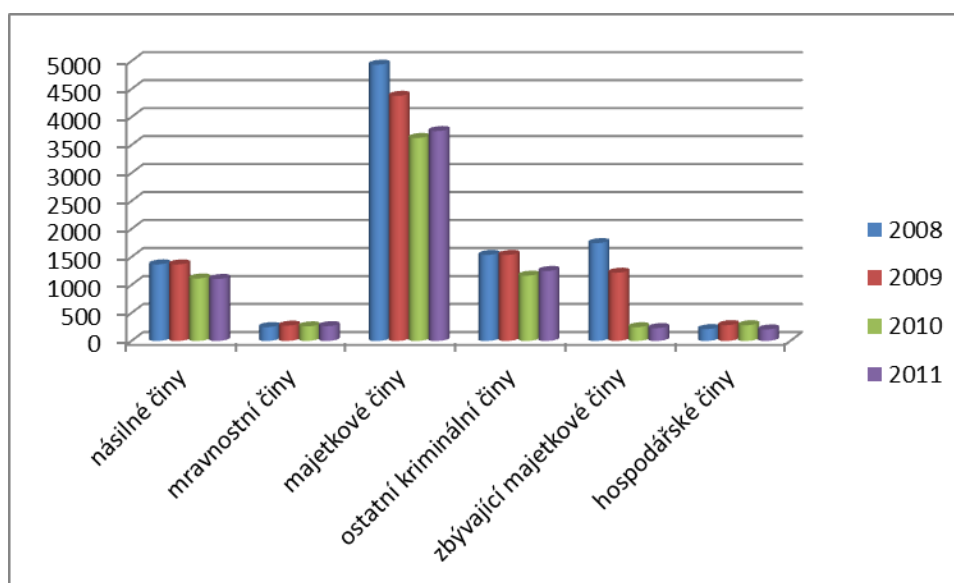
Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999, o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

10 Výzkumné šetření

V druhé části bakalářské práce se nejdříve budeme věnovat celkovým statistikám kriminality dětí a mládeže v České republice. Kde nejvýznamnějším zdrojem pro nás jsou statistiky Ministerstva vnitra ČR, které vede Policie ČR a uveřejňuje je na svých internetových stránkách. Cílem je, zjistit vývoj kriminality dětí a mládeže v České republice od roku 2008 do roku 2011. Dalším cílem je ve výzkumném šetření zjistit poměr zkušenosti na základních školách v okrese Olomouc. Dále cílem výzkumného šetření je, jaké je vůbec povědomí o metodikovi prevence na základních školách v okrese Olomouc, jestli jsou s výběrem metodika na své škole spokojeny a s jakým problémem by se na metodika prevence obrátili.

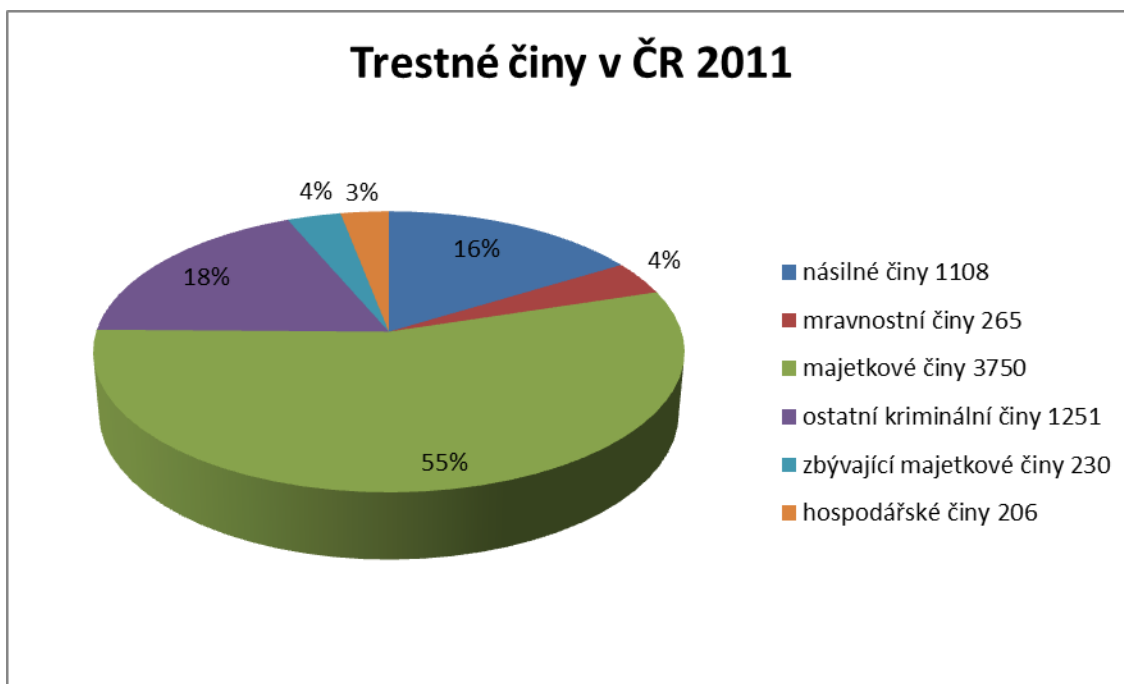
Vývojovou tendenci statistiky kriminality v České republice za roky 2008 – 2011 můžeme sledovat v grafu 1.1, na grafu 1.2 se zaměříme na podíl kriminality v roce 2011 (pro podrobnější detaily tabulka 1 v příloze).

Graf 1.1 Struktura trestných činů v České republice v roce 2011

Převzato z: Statistiky. In: *Statické přehledy kriminality* [online]. 2010 [cit. 2012-03-18].

Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-491605.aspx>

Graf 1.2 Struktura trestných činů v České republice v roce 2011 v procentech

Převzato z: Statistika. In: *Statistické přehledy kriminality* [online]. 2010 [cit. 2012-03-18].

Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-491605.aspx>

Ve statistikách se setkáme s *násilným činem*, sem jsou zařazovány rvačky, loupeže, vydírání, ale také sem patří i *vraždy*, s *mravnostními činy* (sexuální nátlak, šíření pornografie, obchodování s lidmi), *majetkové činy* jsou velice rozsáhlé, patří zde i *krádeže vloupáním*, *krádeže prosté*, *ostatní kriminální činy* a *zbývající kriminální činy*, dále se zde objevují *hospodářské činy*. V tabulkách kriminality jsme se zaměřili na spáchané skutky a na pachatele od 1-17 let (děti). Tato sledovaná věková skupina, obsahuje i náš dále zkoumaný prvek, žáky základních škol. Jak bylo již praktické části řečeno, že děti páchají nejvíce *majetkovou kriminalitu*. Ve statistikách za poslední 4 roky můžeme zjistit, že tento trend stále platí, ale tato kriminalita má tendenci klesat. Největší poměr v majetkové kriminalitě mají krádeže vloupáním do ostatních objektů.

Dalšími skupinami kriminality ve statistikách pro Českou republiku má významné zastoupení *násilné činy* a *ostatní kriminální činy*. Zde můžeme opět sledovat klesající tendenci. Z grafu nám také vyplývá, že jejich rozdíl je minimální. U zbývající kriminality

můžeme věnovat pozornost výraznému poklesu, kde v roce 2009 tuto činnost spáchalo 1220 dětí, ale v roce 2010 a 2011 je počet pohybuje kolem 200 případů.

10.1 Cíl empirického šetření

Možností jak provést výzkum k danému tématu je hned několik. Ať už se třeba jednalo o rozhovor s pedagogickým pracovníkem školy, který byl jmenován metodikem prevence, já jsem si vybrala pro svou práci formu dotazníku s žáky základních škol. Šetření jsem se rozhodla uskutečnit v 9. ročnících základních škol v okrese Olomouc. Dotazníky byly dodány do dvou škol, jedna byla vybrána na vesnici a druhá škola byla z Olomouce. Podíváme se tedy na srovnání v první řadě kriminality a v druhé řadě se budeme věnovat o jejich povědomí o činnosti metodika prevence a jejich využití žáky. Dotazník byl inspirován na základě knihy Primární prevence rizikového chování ve školství.

10.2 Metodika empirického řešení

Jako nejvhodnější výzkum pro danou problematiku jsem si zvolila dotazník (kompletní verze dotazníku příloha č. 2). Dotazník je soustava předem připravených a také velice pečlivě formulovaných otázek, které jsou pečlivě seřazeny a na které dotazované osoby odpovídají písemně. Vysoká frekvence používání dotazníků v pedagogickém výzkumu je zřejmě dána jeho zdánlivě snadnou konstrukcí, která vyhovuje dotazované skupině. Nespornou výhodou u dotazníků je umožnění poměrně rychlého a ekonomického shromažďování dat od velkého počtu vybraných respondentů – z tohoto důvodu byla vybrána forma dotazníku.⁵¹ Byl tedy vypracován anonymní dotazník, který obsahoval celkem 12 otázek, z nichž kromě jedné jsou všechny otázky uzavřené, respondent si může vybírat odpověď, případně ve třech otázkách může zvolit více možností.

10.3 Výběr respondentů

Celou bakalářskou práci jsme věnovali prevenci kriminality na základních školách ve spojení s metodikem prevence, proto jsme si vybrali respondenty ze základních škol a zaměřili jsme se na 9. ročník, případně, pro doplnění počtu dotázaných, byly dotazníky vyplněny i žáky 8. ročníků. Celkem se zúčastnilo 95 respondentů. Respondenti byli vybráni ze dvou škol v okrese Olomouc. Jejich věk se pohybuje od 13 let až do 16 let. Respondenti

⁵¹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, s. 163 - 164

vyplňovali dotazníky v měsíci lednu a byli seznámeni s postupem pro vyplnění a účelem dotazníku. Dotazníky byly zcela anonymní. Šetření jsem se rozhodla uskutečnit v 9. ročnících, protože respondenti mohou pravdivěji odpovídat, než kdyby byly dotazníky předány mladším ročníkům na druhých stupních základních škol. Velice mě také zajímalo, jak je tady řešena prevence kriminalit, jelikož školu na vesnici jsem já sama navštěvovala a nyní ji navštěvuje moje neteř, která je právě v 9. ročníku. Nejblíže je mi tedy škola, kterou jsem navštěvovala a která se nachází v okrese Olomouc, abych srovnala zkušenosti s kriminalitou ve městě, vybrala jsem si základní školu v Olomouci, která spadá pod stejný okres. Dotazník byl předán respondentům prostřednictvím jiných osob. Respondenti byli vybráni pomocí záměrného výběru *průměrných jednotek*, při kterém se vybírá určitý objekt, u nás se tedy jedná o třídy, které považujeme za typický (průměrný) příklad.⁵²

Z demografického hlediska se výzkumu zúčastnilo 50 žen a 45 mužů, věk se pohyboval od 13 do 16 let. 48 respondentů uvedlo vesnici jako místo, kde navštěvují základní školu a 47 respondentů uvedlo, že navštěvují svou školu ve městě.

Respondenty jsem rozdělila podle místa navštěvované školy a pro otázky č. 4 a 9 jsem stanovila předpoklady.

1. Mají respondenti z města více zkušeností s kriminalitou, než respondenti na vesnici?

2. Mají respondenti z vesnice jsou více spokojeni s výběrem metodika prevence na jejich školách, než respondenti z města?

Pro testování těchto předpokladů, jsem si stanovila hypotézy, u nichž jsem použila test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. *Tohoto statistického testu významnosti je možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, jež byly změřeny na úrovni nominálního (popř. ordinálního) měření. Tato situace je častá např. při zpracovávání výsledků dotazníkových šetření.*⁵³

Před začátkem testu nezávislosti chí-kvadrát musíme formulovat nulovou a alternativní hypotézu. *Nulová hypotéza (označována jako H_0) je předpoklad, že mezi sledovanými jevy není vztah (souvislost, rozdíl). Alternativní hypotéza (označována jako H_1 nebo H_A) je naopak předpoklad, že mezi sledovanými jevy vztah (souvislost, rozdíl) je.*⁵⁴

⁵² CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, s. 22

⁵³ Tamtéž, s. 76

⁵⁴ Tamtéž, s. 72

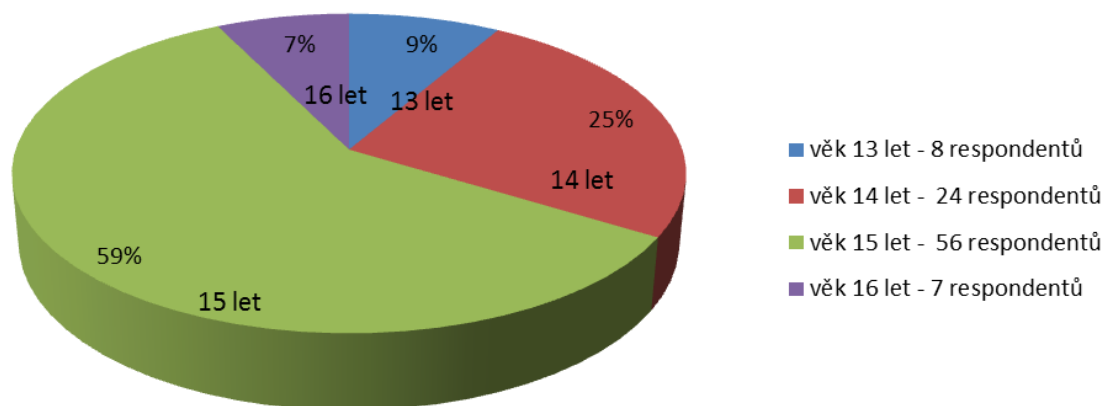
Dále Chráska uvádí, jak v testu postupovat. Výsledky získané dotazníkovým šetřením je potřeba nejdříve zapsat do tzv. *kontingenční tabulky*. Uvedené hodnoty v tabulce (bez závorek) vyjadřují četnosti žáků, kteří odpověděli určitým způsobem na stanovenou otázku. Tyto četnosti nazýváme pozorovanými (P). Pokud sečteme čísla uváděná vpravo od tabulky a pod tabulkou získáme tzv. marginální četnosti (okrajové). Poté provedeme potřebný výpočet očekávaných četností (O), a to pro každé pole kontingenční tabulky, tyto četnosti jsou v této tabulce uvedeny v závorkách. Očekávané četnosti vypočítáme tak, že marginální četnosti pro jednotlivá pole kontingenční tabulky vynásobíme a jejich součin vydělíme celkovou četností. Poté určíme testové kritérium χ^2 součtem hodnot $\chi^2 = (P - O)^2 / O$ pro každé pole kontingenční tabulky. Vypočítaná hodnota χ^2 nám říká, jaký je rozdíl mezi skutečností a nulovou hypotézou. K tomu, abychom mohli vypočítanou hodnotu χ^2 posoudit, je potřeba stanovit počet stupňů volnosti. Počet stupňů volnosti vypočítáme pomocí vztahu: $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$. Za r dosadíme počet řádků a za s počet sloupců v kontingenční tabulce. Dále ve statistické tabulce kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát najdeme pro vypočítaný počet stupňů volnosti a pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 kritickou hodnotu testového kritéria, kterou je potom potřeba porovnat s vypočítanou hodnotou χ^2 . Nastane-li nám situace, kdy je vypočítaná hodnota vyšší než kritická, odmítáme nulovou hypotézu.⁵⁵

Pro lepší přehlednost jsem výsledky svého výzkumu u některých otázek znázornila pomocí tabulek a grafů.

⁵⁵ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

Graf k otázce č. 1

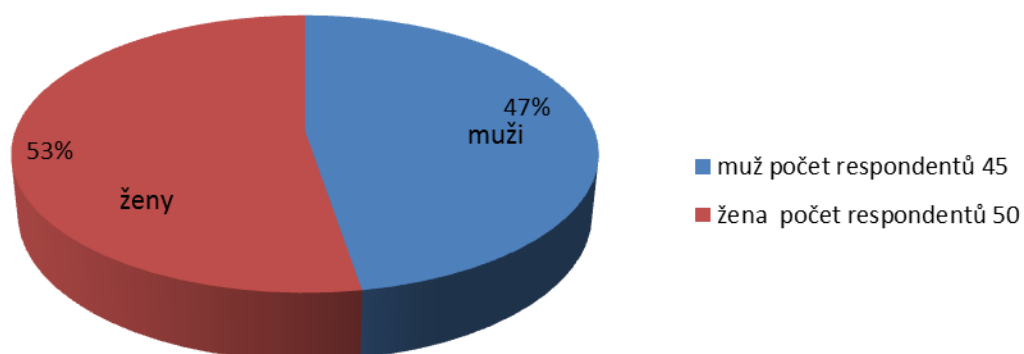
Jaký je Váš věk?

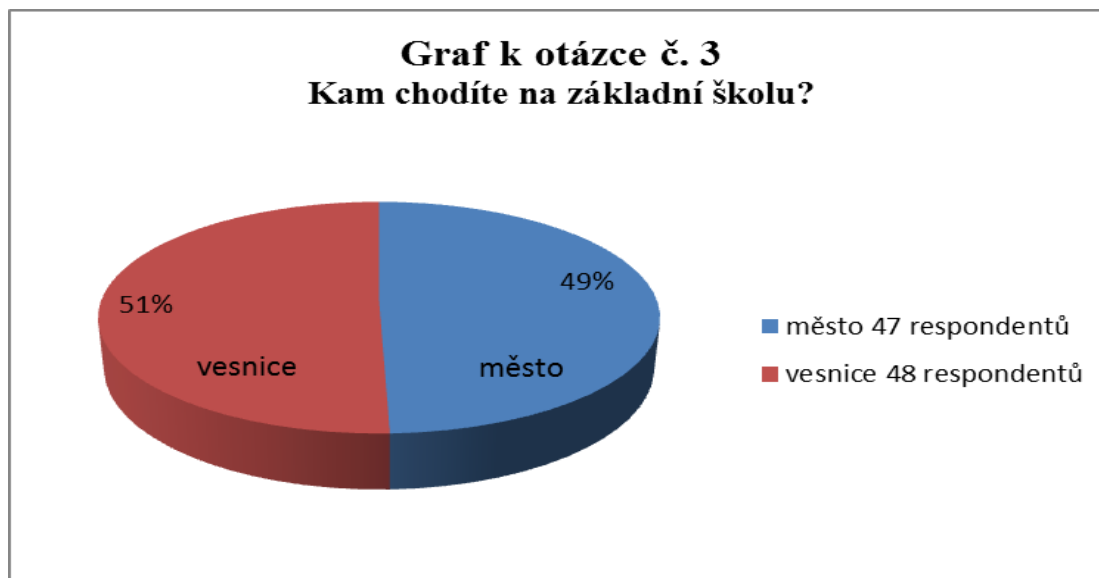
Dotazníku se zúčastnilo celkem 95 respondentů. Celkem 8 respondentů ve věku 13 let, což je 9 %, dále 24 respondentů ve věku 14 let, tedy 25 %. Respondentů ve věku 15 let bylo celkem 56, tedy 59 %, z toho nám tedy vyplývá, že víc jako polovina respondentů byli ve věku 15 let. Nejméně bylo respondentů ve věku 16 let, kterých bylo pouze 7, což je 7 %.

Graf k otázce č.2

Jaké je vaše pohlaví?

Z tohoto grafu lze vyčíst, že dotazníku se zúčastnilo z celkového počtu 95 respondentů, 50 žen, tedy 53 % respondentů a celkem 45 mužů, což je 47 %. Z grafu tedy vyplývá, že pohlaví respondentů je celkem vyrovnané.

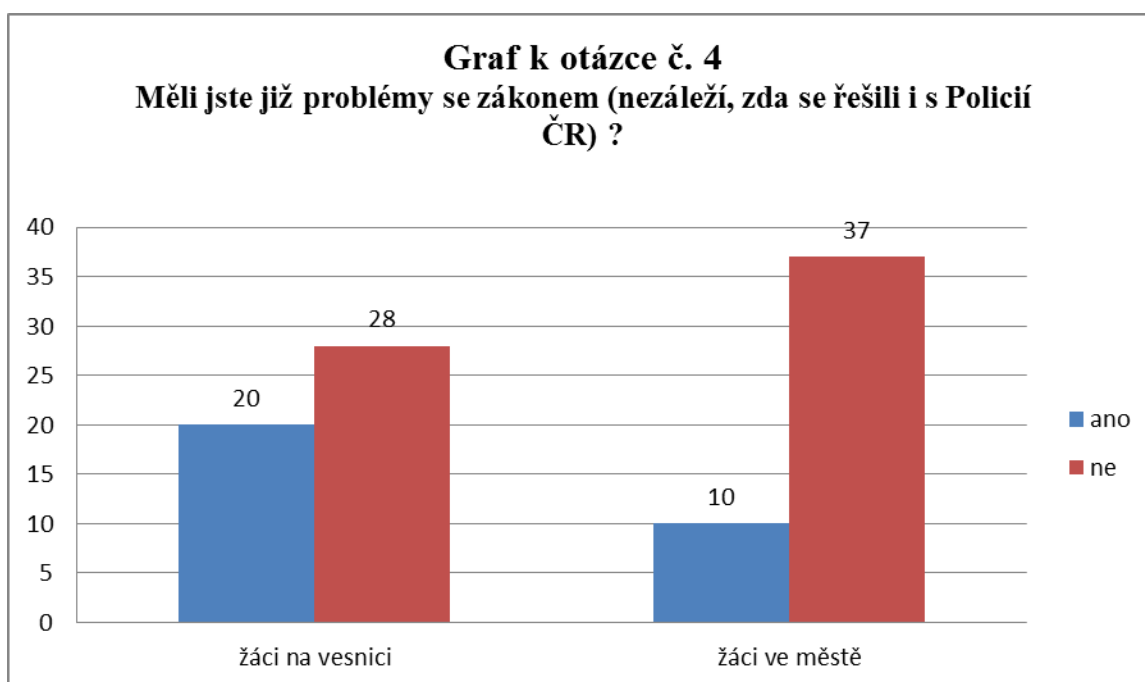
Respondenty pro tento dotazník jsme vybírali ze dvou základních škol v okrese Olomouc, jedna škola byla oslovena přímo z centra Olomouce a pro srovnání k ní jsme si vybrali školu na vesnici ve stejném okrese. Vybrali jsme si obec, která má přibližně 3300 obyvatel a srovnání s Olomoucí, která má 102 000 obyvatel je určitě výhodné. Tedy z celkového počtu 95 dotázaných, je 47 respondentů, kteří navštěvují námi zvolenou základní školu v Olomouci, což je 49 % a 48 respondentů, kteří navštěvují základní školu na vesnici, která byla vybrána ze stejného okresu, tedy 51 %. I zde z grafu vidíme, že počet respondentů jak ze školy na vesnici, tak z Olomouce, je přibližně stejný, pouze na vesnici se zúčastnilo o jednoho respondenta více.

10.5 Výsledky šetření

- 1) **Měli jste již problémy se zákonem? (nezáleží na tom, zda se řešil i s Policíí ČR)**

	Počet respondentů
žák na vesnici ANO	20
žák na vesnici NE	28
žák ve městě ANO	10
žák ve městě NE	37

Tabulka č. 1 – Měli jste již problémy se zákonem?

U této otázky jsme zjistili, že někteří respondenti jak na vesnici tak ve městě mají již zkušenosti s kriminalitou. Z grafu je patrné, že více zkušeností mají dotazovaní na vesnici. Celkem 20 respondentů z vesnice má zkušenosti s kriminalitou z celkového počtu 48 respondentů z vesnice. U žáků ve městě je počet respondentů se zkušenostmi 10, z celkového počtu žáků 47. U této otázky jsem testovala pravdivost stanovené hypotézy.

1.Respondenti z města mají více zkušeností s kriminalitou než respondenti na vesnici.

H_0 : Mezi zkušenostmi s kriminalitou respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi zkušenostmi s kriminalitou respondentů z města a respondentů z vesnice je statisticky významný rozdíl.

Zkušenosti s kriminalitou			
Zkušenosti	Ano	Ne	Σ
Respondenti z vesnice	20 (15,5)	28 (32,84)	48
Respondenti z města	10 (14,84)	37 (32,16)	47
Σ	30	65	95

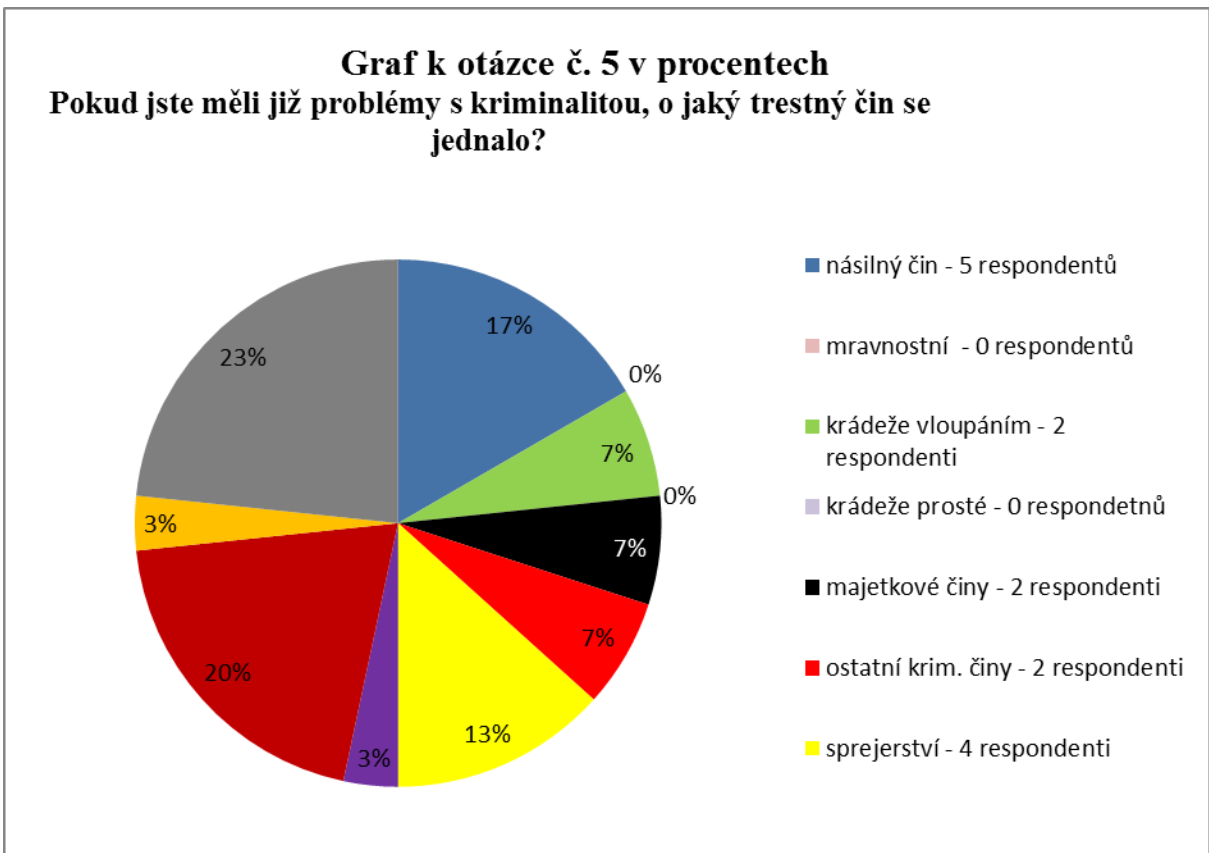
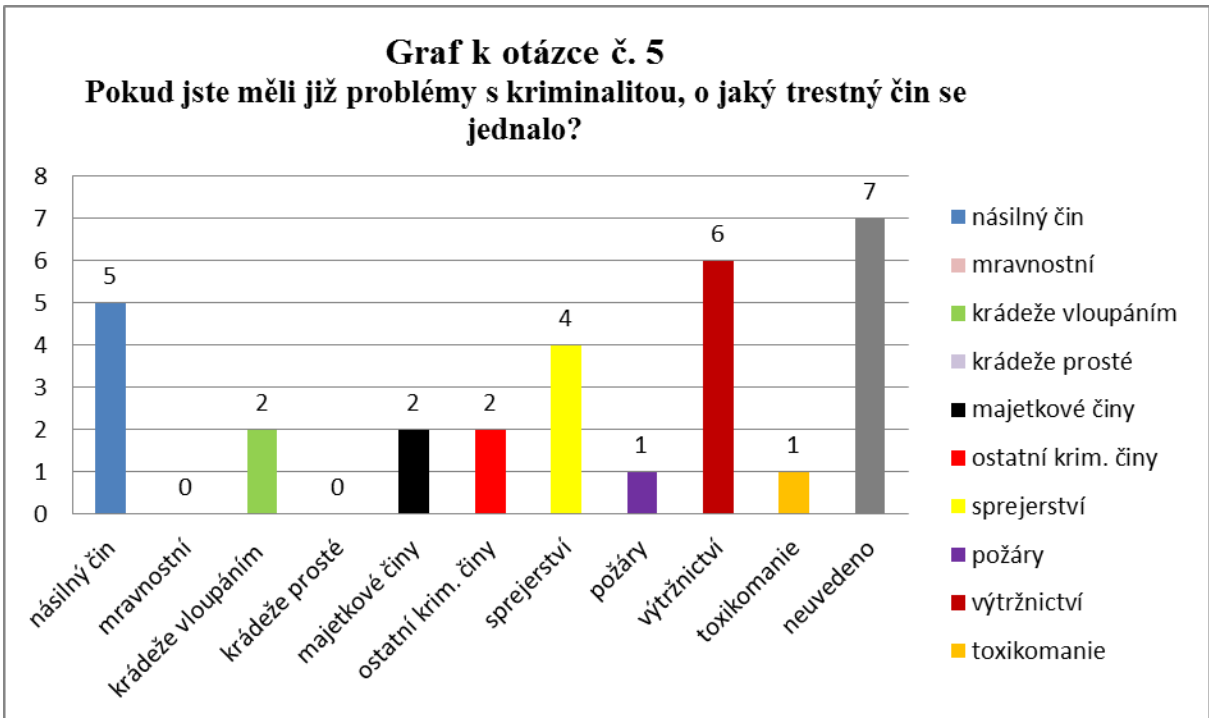
Vypočítaná hodnota testového kritéria: $\chi^2 = (P - O)^2 / O = 4,33$

Počet stupňů volnosti: $f = (r - 1) \cdot (s - 1) = 1$

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Jakmile porovnáme vypočítanou hodnotu testového kritéria s kritickou hodnotou, zjistíme, že platí vztah $4,33 > 3,841$ a tedy odmítáme nulovou hypotézu. H_0 : Mezi zkušenostmi respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl.

Hypotéza, kterou jsem stanovila, že respondenti z města budou mít více zkušeností s kriminalitou než respondenti na vesnici, se nepotvrdila. Z toho vyplývá, že více zkušeností s kriminalitou mají respondenti z vesnice, což si můžeme vysvětlit tím, že nemají tolik možností, jak efektivně trávit volný čas. Nejsou pro ně na vesnici žádné volnočasové instituce nebo jsou zde instituce, které všem nevyhovují.

Výše uvedené grafy navazují na otázku číslo 4, pokud tedy respondenti měli problémy se zákonem o jaký trestný čin se jednalo. Z velké části respondenti, kteří potvrdili své zkušenosti

s kriminalitou neuvěděli o jaký čin se jednalo, bylo to přesně 7 respondentů, což je 23 %. Ti, kteří odpověděli, mají největší zkušenosti s výtržnictvím, takto odpovědělo celkem 6 respondentů, což je 20 % z celkových odpovědí. Za výtržnictví se řadí násilné činy, ke kterému se přihlásilo 6 respondentů, to je 17 % a sprejství, ke kterému se přihlásilo 4 respondenti, což je 13 %.

Z výsledků je patrné, že větší zkušenosti s kriminálními činy mají spíše děti, které navštěvují základní školu na vesnici. Kladně tedy odpovědělo žáků na vesnici 20 a žáci ve městě z vybrané školy 10, ostatní respondenti z vesnice nemají žádné vlastní zkušenosti s kriminalitou, jejich počet je 28, děti z města ve většině odpovídali záporně, těchto odpovědí bylo 39. Všichni dotazovaní na tuhle otázku odpověděli. K této otázce lze doplnit i související otázku, pokud vykonali něco protiprávního, o jaký čin se jednalo. Dle grafu vidíme, že respondenti ve větší míře na tuto otázku nechtěli odpovědět. Na tuto otázku neodpovědělo 23 % respondentů, kteří v dotazníku uvedli, že již měli problémy se zákonem. Druhou početnou skupinou v dotazníku byli ostatní kriminální činy, přesněji vymezeno na výtržnictví, kde se k této protiprávní činnosti přiznalo 6 dotázaných. Žádný dotazovaný, který má zkušenosti s kriminalitou, se nedopustil mravnostního činu a krádeže prostě, tato informace, ale nelze přesně uvést, protože musíme stále počítat s tím, že tuto možnost trestného činu neuvěděli.

2) Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá řešit problémy např. s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá řešit problémy s kriminalitou, s rodinou nebo s učiteli. (dotazník otázka č. 7)

3) Využili jste již služeb metodika prevence? (dotazník otázka č. 8)

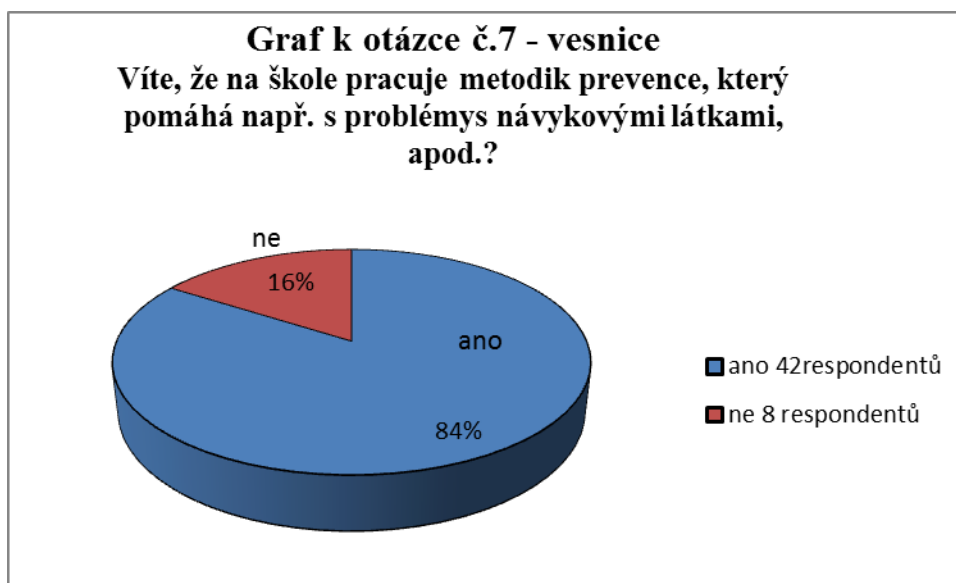
vesnice	počet respondentů
otázka č. 7	
ano	42
ne	8
otázka č. 8	
ano	10
ne	40

Tabulka č. 2 - Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá řešit problémy např. s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá řešit problémy s kriminalitou, s rodinou nebo s učiteli a Využili jste již služeb metodika prevence?

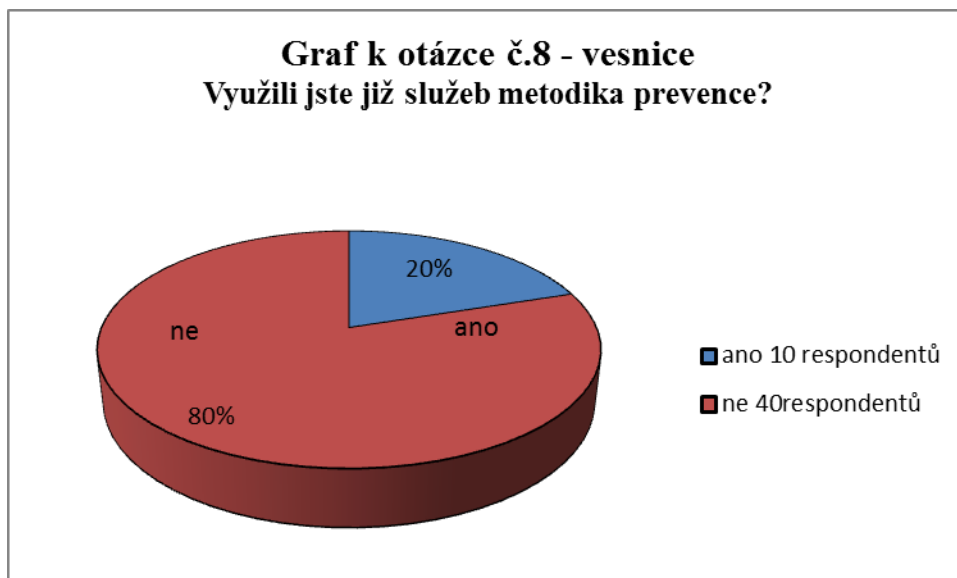
město	počet respondentů
otázka č. 7	
ano	33
ne	12
otázka č. 8	
ano	4
ne	41

Tabulka č. 3 - Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá řešit problémy např. s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá řešit problémy s kriminalitou, s rodinou nebo s učiteli a Využili jste již služeb metodika prevence?

Grafy vesnice k otázkám č.7, 8.

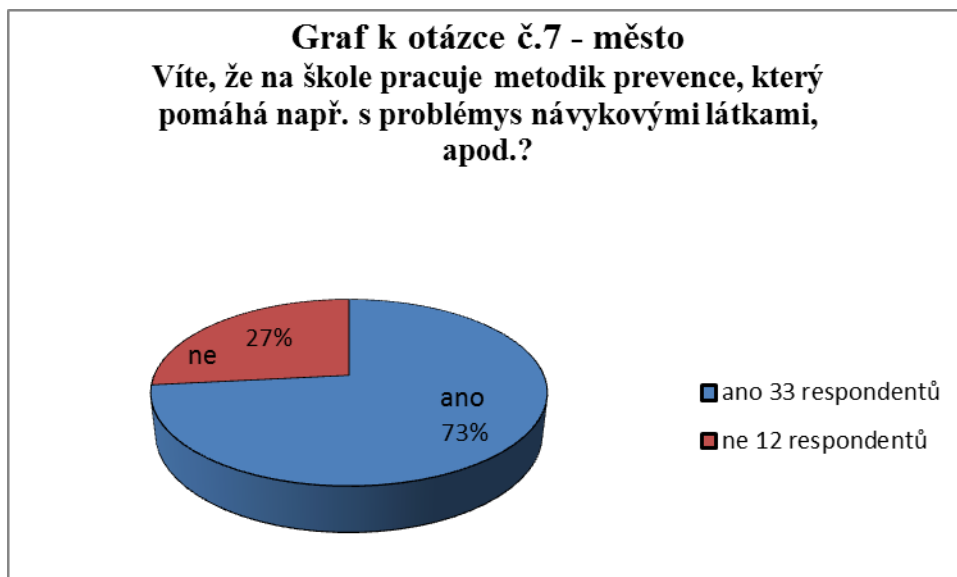

Z tohoto grafu nám vychází, že respondenti z vesnice mají povědomí, že na jejich škole pracuje metodik prevence. Celkem 42 respondentů ví o tomto pedagogickém pracovníkovi, což je 84 %, celkem 8 respondentů neví, že na škole mohou navštívit metodika prevence.

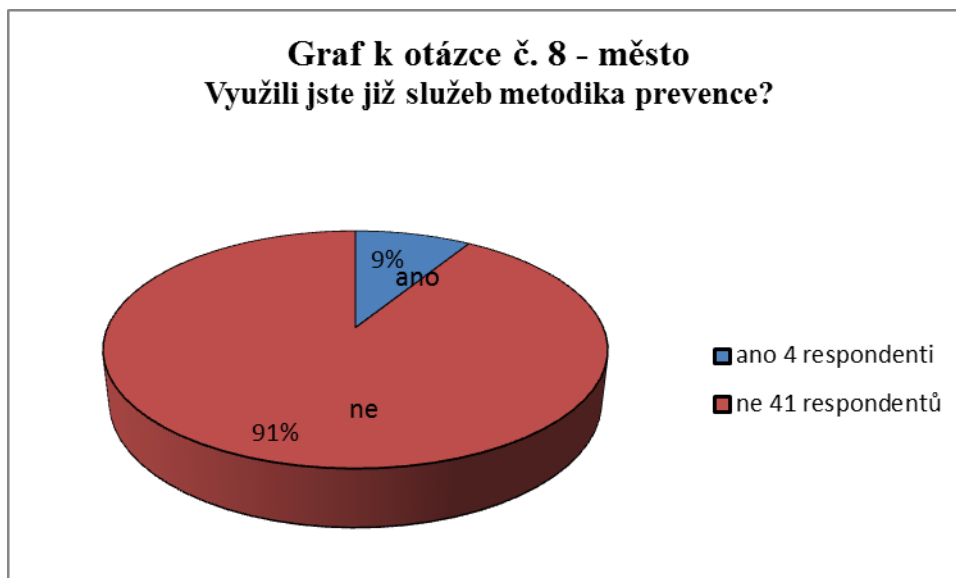

U této otázky jsme chtěli zjistit jak moc je služeb metodika prevence využíváno žáky na základní škole na vesnici, dle odpovědí vidíme, že služeb využilo pouze 10 respondentů, což je 20%, služeb metodika nevyužilo celých 40 respondentů, což je 80 %.

Grafy město k otázkám číslo 7, 8.

Stejnou otázku číslo 7 jsme položili i respondentům, kteří navštěvují základní školu v Olomouci. Kde jsme zjistili, že celkem 33 respondentů ví o metodikovi prevence na své škole, což je 73 % dotázaných a 12 respondentů o práci metodika neví, to je 27 %.

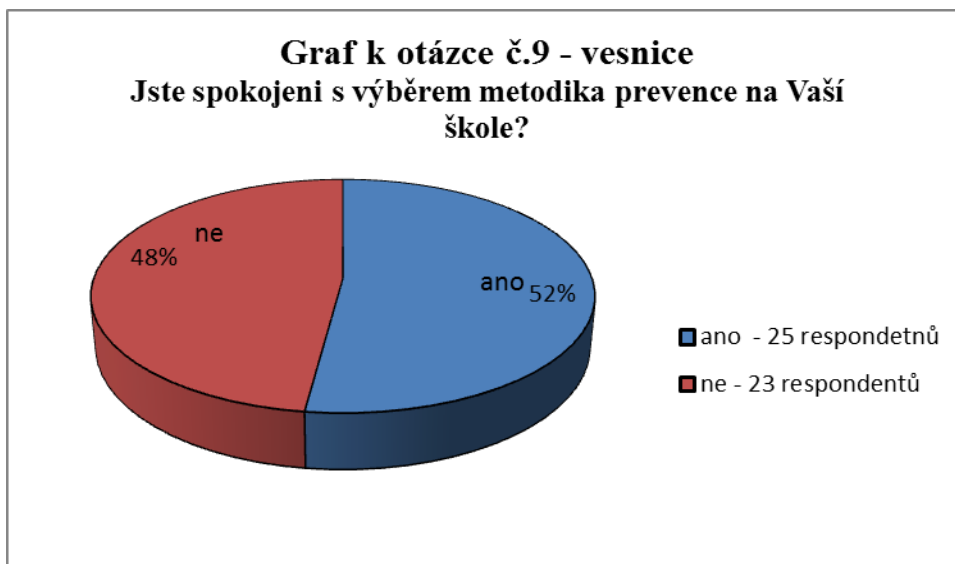
Z uvedeného grafu vyplývá, že služeb metodika prevence na své škole ve využili 4 respondenti, to je 9 %, 41 respondentů služeb metodika nevyužili, to je 91 %.

Z výše uvedených grafů je patrné, že respondenti ze základních škol mají určité ponětí o metodikovi prevence, ale jeho služby jsou málo využívány dětmi. Z respondentů, kteří navštěvují základní školu na vesnici, využilo již 10 % služeb metodika prevence, u školy ve městě se jedná pouze o 4 %. Určitě by se měla zvýšit informovanost o metodikovi, pokud si vezmeme, že dítě chodí každý den do školy, tak by měl mít styk s tímto pedagogickým pracovníkem nebo alespoň povědomí o jeho činnosti.

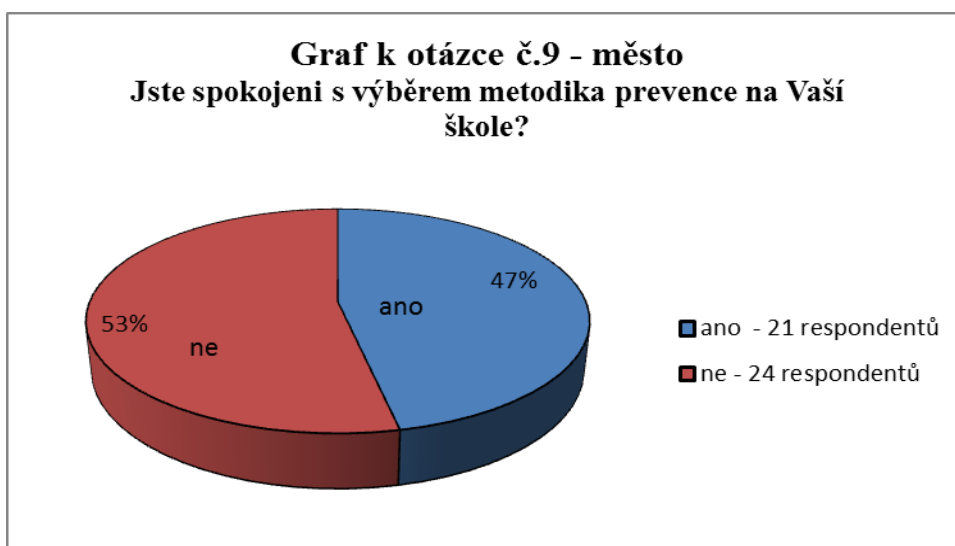
K těmto výsledkům výzkumu můžeme navázat další otázkou, zda jsou žáci s výběrem metodika prevence spokojeni. Z této otázky můžeme předpokládat, že využití služeb metodika prevence může být ovlivněno jeho sympatiemi. Pokud nebude metodik moc oblíbený, nebudou děti jeho služeb využívat.

Spokojenost s metodikem prevence	Počet respondentů ZŠ na vesnici	Počet respondentů ZŠ ve městě
ano	25	21
ne	23	24

Tabulka č. 4 – Jste spokojeni s výběrem metodika prevence?

Z tohot grafu lze vyčíst, že 25 respondentů navštěvující školu na vesnici jsou z výběrem metodika prevence spokojeni, 23 respondentů nejsou s výběrem spokojeni, což je 48 %.

Stejná otázka byla položena i respondentům, kteří navštěvují školu ve městě. Zde ve dva respondenti z celkového počtu 47 k otázce číslo 9 nevyjádřili. Kde podle grafu vidíme, že 21 respondentů, tedy 47 % je spokojeno s výběrem a 24 respondentů není spokojeno, což je 53 %.

V této otázce jsou opravdu minimální rozdíly, takže nemůžeme říct, že by žáci na základních školách byli výrazně nespokojeni nebo naopak spokojeni se svým metodikem prevence na jejich škole. U této otázky jsem testovala pravdivost stanovené hypotézy.

2. Respondenti z vesnice jsou více spokojeni s výběrem metodika prevence na jejich školách než-li respondenti z města.

H_0 : Mezi spokojeností s výběrem metodika prevence respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi spokojeností s výběrem metodika prevence respondentů z města a respondentů z vesnice je statisticky významný rozdíl.

Spokojenost s výběrem metodika prevence			
Spokojenost	Ano	Ne	Σ
Respondenti z vesnice	25 (23,74)	23 (24,26)	48
Respondenti z města	21 (22,26)	24 (22,74)	45
Σ	46	47	93

Vypočítaná hodnota testového kritéria: $\chi^2 = (P - O)^2 / O = 0,28$

Počet stupňů volnosti: $f = (r - 1) \cdot (s - 1) = 1$

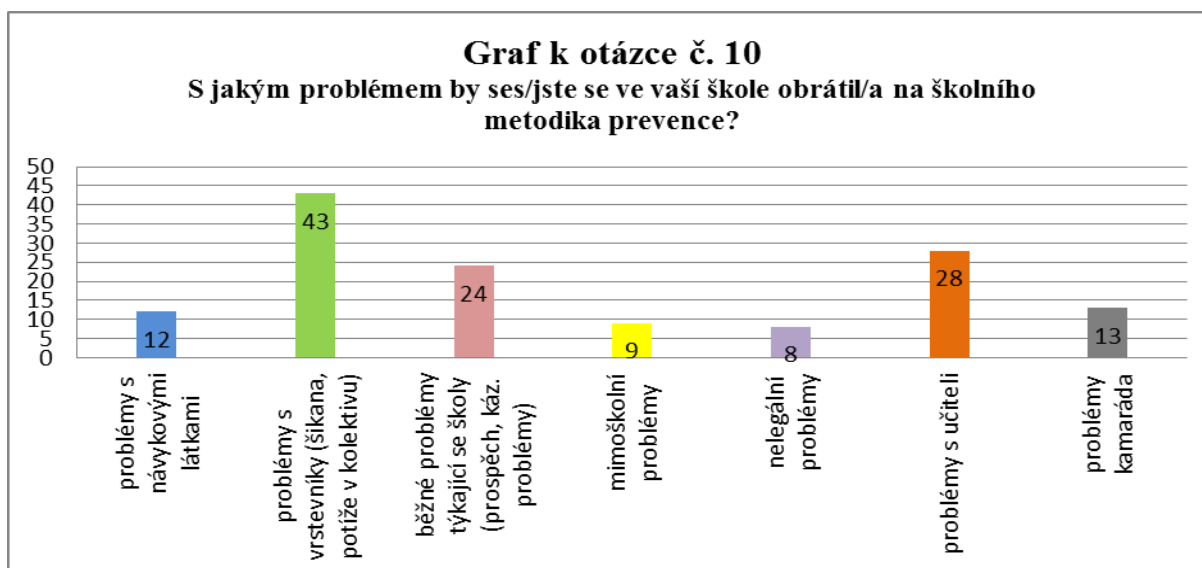
Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Jakmile porovnáme vypočítanou hodnotu testového kritéria s kritickou hodnotou, zjistíme, že platí vztah $0,28 < 3,841$ a přijímáme nulovou hypotézu. H_0 : Mezi spokojeností s výběrem metodika prevence respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl.

Hypotéza, kterou jsem stanovila, že respondenti z vesnice budou více spokojeni s výběrem metodika prevence, než-li respondenti z města, se potvrdila. Na základě mých osobních zkušeností v rámci studia na základní škole na vesnici, jsem předpokládala, že žáci mají s učiteli na vesnici osobnější vztah než ve městě. Můj předpoklad se nepotvrdil a z toho vyplývá, že spokojenost s výběrem metodika prevence na zkoumaných školách je stejná, takže nezáleží, zda pracuje metodik prevence na základní škole na vesnici nebo ve městě.

4) S jakým problémem by ses/jste se ve vaší škole obrátil/a na školního metodika prevence?

K této výzkumné otázce bylo navrženo hned několik možností, které mohl respondent vyznačit. Ne ale zcela všichni na tuto otázku odpověděli, někteří k otázce připsali, že prozatím neví, s jakým problémem by se na metodika prevence obrátili. (Tabulka, viz příloha č. 3)

Z výsledků je patrná nejčtenější odpověď, že by se na metodika prevence obrátili s problémy, které se týkají jejich vrstevníků (šikana, potíže v kolektivu). Další významný podíl mají problémy s učiteli, které zvolilo celkem 28 dotázaných, hned za touto odpovědí jsou běžné problémy týkající se školy, pro které se rozhodlo 24 respondentů.

Poslední otázka byla otevřená, kde se mohli respondenti rozepsat. Otázka zněla „Jaké vlastnosti by měl být metodik prevence na základních školách“. Uvedeme zde pouze 5 nejčtenějších. Podle žáků základních škol, kteří se zúčastnili výzkumu, by měl být metodik prevence zejména kamarádský, fěrový a také upřímný.

10.6 Závěr výzkumné části

Závěry šetření nám naznačují, že zkušenosti s kriminalitou mají více respondenti ze základní školy na vesnici než ve městě. Naprostá většina, celých 84 % z vesnice a 73 % respondentů v města, má ponětí o činnosti metodika prevence na své základní škole, což je určitě kladné, protože právě tento metodik prevence je proškolen pro řešení problémů sociálně patologických jevů, kam můžeme zařadit třeba kriminalitu, šikana a nelegální jednání. V dotazování, které kriminality se děti dopouštějí nejčastěji, měl nejvíce odpovědi kriminální čin – výtržnictví, kde se k tomuto činu přihlásila většina respondentů, kteří již nějakou zkušenost s trestními činy měli. Další jsou činy násilné, které odpovídají 17 % ze všech uvedených trestných činů. Další otázky byly věnovány metodikovi prevence. Při objevující se dětské kriminalitě, problémech s vrstevníky jsou služby metodika prevence velice málo využívány, pouze 20 % respondentů z vesnice a 9 % respondentů z města navštívili metodika prevence se svými problémy. Mezi nejvíce označené problémy, se kterými by se na metodika prevence obrátili, byly problémy s vrstevníky (31 %) a také problémy s učiteli (20 %).

V rámci stanovených hypotéz se nám hypotéza, že mezi zkušenostmi s kriminalitou respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl, nepotvrdila. Z toho vyplývá, jak již bylo výše zmíněno, že více zkušeností s kriminalitou mají respondenti z vesnice, což si můžeme vysvětlit tím, že nemají tolik možností, jak efektivně trávit volný čas. Nejsou pro ně na vesnici žádné volnočasové instituce nebo jsou zde instituce, které všem nevyhovují. Celkem 20 respondentů z vesnice má zkušenosti z kriminalitou z celkového počtu 48 respondentů z vesnice. U žáků ve městě je počet respondentů se zkušenostmi 10, z celkového počtu žáků 47. Druhá stanovená hypotéza, že mezi spokojeností s výběrem metodika prevence respondentů z města a respondentů z vesnice není statisticky významný rozdíl, se nám potvrdila. Z toho vyplývá, že spokojenost s výběrem metodika prevence na zkoumaných školách je stejná, takže nezáleží, zda pracuje na základní škole na vesnici, kde by se dal předpokládat bližší vztah s žáky než, kdyby pracoval ve městě. Otázka zda jsou respondenti spokojeni s výběrem metodika prevence na své škole byla položena respondentům, kteří navštěvují školu ve městě. Zde ve dva respondenti z celkového počtu 47 k otázce číslo 9 nevyjádřili. Kde podle grafu vidíme, že 21 respondentů, tedy 47 % je spokojeno s výběrem a 24 respondentů není spokojeno, což je 53 % a 25 respondentů navštěvující školu na vesnici jsou z výběrem metodika prevence spokojeni, 23 respondentů nejsou s výběrem spokojeni, což je 48 %.

Poslední otázka položená respondentům byla otevřená. Mohli zde volně vyjádřit, jaké vlastnosti by měl metodik prevence na základních školách mít. V bakalářské práci jsme si uvedli 5 nejčtetnějších. Podle žáků základních škol, kteří se zúčastnili výzkumu, by měl být metodik prevence zejména kamarádský, fěrový a také upřímný, což vypovídá o tom, že by neměl tuto funkci zastávat učitel, který chce mít velkou autoritu u dětí a nedokáže být k nim upřímný.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo seznámit se s kriminalitou dětí v České republice. Dále byla věnována činnosti metodika prevence na základních školách. Také bylo cílem podívat se na vývoj kriminality dětí a mládeže v České republice od roku 2008 do roku 2011. Dalším cílem bylo výzkumné šetření, kde jsme zjišťovali zkušenosti žáků s kriminalitou na základních školách v okrese Olomouc. Poté bylo cílem výzkumného šetření, jaké je vůbec povědomí o činnosti metodika prevence na základních školách v okrese Olomouc, jestli jsou s výběrem metodika na své škole spokojeny a s jakým problémem by se na metodika prevence obrátili.

První část, teoretická, byla věnována vymezení pojmů kriminality, dětem, mladistvým, prevenci kriminality a metodikovi prevence.

Další část práce, byla věnována statistikám kriminality dětí a mládeže a výzkumné činnosti, která byla prováděna formou dotazníků. Praktická statistická část byla zaměřena na srovnání kriminality v posledních 4 letech, věnovala se především spáchaným skutkům, které byly spáchány osobami od 1-17 let. **Z výsledků je patrný pokles těchto kriminálních činů, kromě posledního roku 2011, kde je patrné zvýšení u majetkové a ostatní kriminality. Děti ve věku od 1 do 17 let páchaly v těchto rocích nejvíce trestné činy majetkové, která v roce 2011 činila až 55 % z celkové sledované kriminality. Druhou nejvyšší je kriminalita ostatní. Nejméně zastoupená je kriminalita mravností a zbývající kriminální činy.** Empirická část bakalářské práce se věnovala kriminalitě na základních školách v okrese Olomouc, kde jedna byla škola na vesnici a druhá vybraná škola byla z města. Sice ze statistik vyplívá klesající tendence kriminality dětí, je stále se pořád tomuto tématu věnovat. V první části jsme se zaměřili na rozdíl zkušeností s kriminalitou mezi respondenty na základní škole na vesnici a ve městě. **Z tohoto výzkumu nám vyšlo, že celkem 20 dotázaných z 48 z vesnice mělo zkušenosti s kriminálními činy, za to pouze 10 ze 47 z města odpovědělo kladně. Respondenti, kteří odpověděli kladně, měli dále uvést, o jaký čin se jednalo, případně mohli označit více činů. Největší zastoupení v našem výzkumu měli činy ostatní – výtržnictví (20 %), více jak výtržnictví měla kolonka neuvedeno, která tvoří 23 %.** Sice ze statistik vyplívá klesající tendence kriminality dětí, je stále se pořád tomuto tématu věnovat. Proto byla na školách vytvořena pozice metodika prevence, který má v pracovní náplni **koordinaci tvorby a kontroly realizace preventivního programu školy, koordinuje a participuje** na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci

záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, dále **koordinuje přípravy a realizuje** aktivity zaměřené na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců. Žáci se na něj mohou obrátit v případě sociálně patologických jevů jako je šikana, nelegální jednání, problémy s učiteli a podobně. Ve výzkumné práci jsme se zaměřili, zda respondenti mají povědomí o metodikovi prevence a zda jeho služeb využili. **Vědomosti o metodikovi prevence na svých školách respondenti mají celkem 84 % z vesnice a celých 73 % z města. Služeb ale využila jen malá část dotázaných. I když je povědomí o metodikovi prevence u žáků celkem velké, myslím si, že by mělo být stoprocentní, aby děti věděli, že se mohou na něj v případě problémů se zákonem nebo s vrstevníky na něj obrátit.** Na školách by měli své žáky více s metodikem prevence seznámit, aby k němu měli větší důvěru a nebáli se s problémem k němu přijít. Podle výzkumu by měl být dle respondentů metodik prevence zvláště fěrový, kamarádský a upřímný. Pokud by metodik prevence nebyl kamarádský, děti by se mu báli s určitými věcmi svěřit a tím pádem by jeho činnost nebyla efektivně využita. Bakalářskou práci se mohou inspirovat ředitelé při výběru nového metodika prevence pro svoji školu. Kde při tomto výběru, by měli mít také své zastoupení právě žáci školy.

Použitá literatura a zdroje

Literatura:

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998. xxviii, 862 s. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26710-6.
- MARTANOVÁ, Veronika et al. *Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence*. Vyd. 1. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova, 2007. 159 s. Učební texty. ISBN 978-80-254-0525-3.
- MIOVSKÝ, Michal et al. *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Vyd. 1. Praha: Sdružení SCAN, ©2010. 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7.
- SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.
- Trestní předpisy: podle stavu k 1.1.2012 Česko*. Ostrava: Sagit, 2012. ÚZ: úplné znění.
- TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.
- Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.
- ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.
- ŽLUNKOVÁ, Jitka. *Co do školy nepatří*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 51 s. ISBN 978-802-4424-989.

Internetové zdroje:

- Dětská kriminalita. In: *Kriminalita, delikvence, vandalismus* [online]. 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51*. [online]. 18 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-primarni-prevenci-socialne->

patologických-jevu-u-deti-a-mladeze-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-nabyva-ucinnosti-dnem-zverejneni-ve-vestniku-msmt-cr-sesit-11-2007

Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/novela-vyhlaskey-732005-sb-o-vzdelavani-deti-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-po>
Poradenské centrum: Metodické pokyny a legislativa [online]. 2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.poradenskecentrum.cz/metodicke-pokyny-legislativa.php>
Prevence-info [online]. 2010-2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/>
Statistiky. In: *Statické přehledy kriminality* [online]. 2010 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/staticke-prehledy-kriminality-491605.aspx>
Školní preventivní program pro předškolní a školská zařízení. [online]. 2001, 40 [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/skolni-preventivni-program-pro-mszs-skolska-zarizeni>

Právní předpisy

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51, ve znění pozdějších předpisů

Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 412/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

Seznam příloh

Příloha č. 1 **Tabulka – celková kriminalita dětí od 1 – 17 let v České republice 2008 - 2011**

Příloha č. 2 **Dotazník**

Příloha č. 3 **Tabulka – S jakým problémem byste se obrátili na metodika prevence**

Přílohy

Příloha č. 1 **Tabulka – celková kriminalita dětí od 1 – 17 let v České republice 2008 - 2011**

	násilné činy	mravnostní činy	majetkové činy	ostatní kriminální činy	zbývající majetkové činy	hospodářské činy
2008	1368	248	4936	1537	1748	212
2009	1368	274	4379	1537	1220	283
2010	1116	261	3627	1167	246	282
2011	1108	265	3750	1251	230	206

Dotazník k bakalářské práci

Prosím o vyplnění anonymního dotazníku k bakalářské práci. Pokud je více možností odpovědí k určité otázce, které se pro Vás hodí, zatrhněte je. Pokud nechcete odpovídat, otázku vynechejte. Děkuji

1. Váš věk:
2. Pohlaví
 - žena
 - muž
3. Chodíte na základní školu:
 - na vesnici
 - ve městě
4. Měli jste již problémy se zákonem(nezáleží zda se řešil i s Policií ČR)?
 - ano
 - ne
5. Pokud ano, o jaký trestní čin se jednalo?
 - násilný čin (rvačky, vyhrožování, vydírání)
 - mravnostní čin (šíření pornografie)
 - krádeže vloupáním
 - krádeže prosté (krádeže jízdních kol, apod.)
 - majetkové činy (poškození cizí věci, podvod)
 - ostatní kriminální činy
 - sprejství
 - požáry
 - výtržnictví
 - toxikomanie
6. Byly pro Vás pořádány ve škole besedy s Policií ČR nebo návštěva protidrogového centra v Olomouci?
 - ano
 - ne
7. Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá např. s problémy s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá s problémy s kriminalitou, problémy s rodinou nebo s učiteli.
 - ano
 - ne
8. Využili jste již služeb metodika prevence?
 - ano
 - ne
9. Jste spokojeni s výběrem metodika prevence na Vaší škole?
 - ano
 - ne

10. S jakým problémem by ses/jste se ve vaší škole obrátil/a na školního metodika prevence?
- problémy s návykovými látkami (drogy, alkohol)
 - problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)
 - problémy kamaráda
 - běžné problémy týkající se školy – prospěch, kázeňské problémy
 - mimoškolní problémy (problémy s rodinou, osobní problémy)
 - problémy s učiteli
 - nelegální jednání, problémy se zákonem
11. Pokud jste metodika prevence navštívili s jakým problémem?
- problémy s návykovými látkami (drogy, alkohol)
 - problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)
 - běžné problémy týkající se školy – prospěch, kázeňské problémy
 - mimoškolní problémy
 - problémy s učiteli
12. Nakonec poprosím o krátkou charakteristiku, jak by podle Vás měl vypadat metodik prevence (kamarádský, fěrový, apod.):

Příloha č. 3

Tabulka S jakým problémem byste se obrátili na metodika prevence

Problém	Počet respondentů
problémy s návykovými látkami	12
problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)	43
běžné problémy týkající se školy (prospěch, káz. problémy)	24
mimoškolní problémy	9
nelegální problémy	8
problémy s učiteli	28
problémy kamaráda	13